

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Reforma regionální a strukturální politiky EU

Pro období 2007-2013

Diplomová práce

Ondřej Divácký

Vedoucí diplomové práce: Doc. Mgr. Dan Marek, Ph.D.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 25. 4. 2012

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Doc. Danu Markovi, Ph.D., M.A. za vedení práce, veškeré cenné rady, připomínky a pomoc při tvorbě práce. Dále bych také rád poděkoval všem, kteří se podíleli na finálních úpravách celé práce.

Abstrakt

Tato práce se zabývá reformou regionální a strukturální politiky EU pro rozpočtové období 2007-2013. Cílem této práce je analyzovat prosazené změny regionální a strukturální politiky EU mezi rozpočtovými obdobími 2000-2006 a 2007-2013, dále odpovědět na otázku jaké nové struktury a mechanismy byly vytvořeny pro provádění regionální politiky, jaký vliv mělo tzv. „Velké rozšíření“ v roce 2004 na její dosavadní fungování a v neposlední řadě analyzovat re-orientaci regionální politiky na Lisabonskou agendu.

Klíčová slova: Regionální politika EU, strukturální fondy, „Nové členské státy,“ Lisabonská agenda.

Abstract

This bachelor thesis deals with the reform of EU's regional and structural policy in 2007-2013 budgetary period. The aim of this paper is to analyze enforced changes of EU's regional and structural policy between 2000-2006 and 2007-2013, answer the question which new structures and mechanisms were established for implementing regional policy, to what extent the so called „Huge enlargement“ influenced regional and structural policy and finally to analyze reorientation of regional and structural policy on Lisbon agenda.

Key words: EU regional policy, structural funds, „New member states,“ Lisbon agenda.

Obsah

Úvod.....	6
ÚVOD DO REGIONÁLNÍ POLITIKY	14
Příčiny vzniku regionální politiky	14
Definice regionální politiky	15
Ekonomické teorie a regionální rozvoj	16
Typy regionální politiky	18
Nástroje regionální politiky.....	20
Makroekonomické nástroje.....	20
Mikroekonomické nástroje.....	22
Ostatní nástroje	23
REGIONÁLNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE.....	24
Principy regionální politiky Evropské unie.....	24
Rozdělení regionů na jednotky NUTS.....	26
Vývoj regionální politiky Evropské unie.....	27
Cíle regionální a strukturální politiky EU	32
Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013	32
Horizontální priority regionální a strukturální politiky EU.....	38
Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013	38
Nástroje regionální a strukturální politiky	40
Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013	40
Programovací procedury regionální a strukturální politiky	44
Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013	44
Rozšíření Unie a regionální a strukturální politika.....	47
Rozdělení regionů podle způsobilosti	50
Cíl Konvergence	50
Cíl Konkurenceschopnost a zaměstnanost	54
Cíl Evropská územní spolupráce	55
Re-orientace regionální politiky na Lisabonskou agendu.....	59
Závěr	62
Literatura.....	66

Úvod

V květnu 2004 se Evropská unie (EU) rozšířila ze stávajících 15 členských států na 25. Již v lednu roku 2007 se tento počet dále rozšířil na zatím konečných 27 členů, kdy se připojily dva státy z jihovýchodní Evropy, a sice Bulharsko a Rumunsko. Jak regiony z „nových členských států“¹, tak i regiony ze „starých členských států“² se i přes výkonnost Evropské unie vyznačují znatelnými disparitami, které se Evropská unie snaží redukovat pomocí regionální a strukturální politiky. Ta politika představuje určitý systém nástrojů, kterými pomáhá v nejméně rozvinutých a potřebných regionech. K výrazným změnám směru regionální a strukturální politiky docházelo vždy při rozšiřování EU, jelikož to znamenalo další prohloubení regionálních rozdílů jak na úrovni států, tak na úrovni regionů. A prozatím posledním kurzem regionální politiky je snaha o nalezení rovnováhy mezi konvergencí méně vyspělých regionů a zvýšením konkurenceschopnosti regionů, které mají vysoký potenciál růstu.

Regionální a strukturální politika je v rámci komunitárních politik jednou z nejvýznamnějších, kdy v dlouhodobém měřítku připadá na její realizaci okolo 35% celkového rozpočtu Evropské unie. Díky své finanční náročnosti patří tato politika k nejvíce diskutovaným a někdy až kritickým tématem mezi nejvyššími představiteli členských států EU. Tímto se staví po bok se zemědělskou politikou, přičemž obě ve své historii nejčastěji procházely reformami, jejichž cílem bylo snížit nákladovost a naopak zvýšit efektivnost jejich fungování.

Cíl práce

Zde se dostáváme k jádru této bakalářské práce, která se bude zabývat reformou regionální politiky na rozpočtové období 2007-2013. Co se týká časového vymezení reformy, tak první diskuse začaly zhruba v roce 2003 a skončily v roce 2006. Mluvíme zde tedy o čtyřech letech vyjednávání vládních činitelů a evropských špiček, hlavně v oblasti přerozdělení financí na tuto politiku. Cílem této práce je

---

¹ Pokud se bude jednat o tzv. „staré členské státy“, je tím myšlena Evropská patnáctka, tedy státy, které vstoupily do EU před rokem 2004. Jde o tyto státy: Belgie, Holandsko, Lucembursko, Francie, Německo, Itálie, Velká Británie, Irsko, Dánsko, Řecko, Španělsko, Portugalsko, Švédsko, Finsko a Rakousko

² A tzv. „nové členské státy“ jsou státy, které vstoupily do EU v roce 2004: Litva, Lotyšsko, Estonsko, Polsko, Česká republika, Slovenská republika, Maďarsko, Slovinsko, Malta, Kypr a v roce 2007: Bulharsko a Maďarsko. Celkem tedy 12.

analyzovat prosazené změny regionální a strukturální politiky EU mezi rozpočtovým obdobím 2000-2006 a 2007-2013, dále odpovědět na otázku jaké nové struktury a mechanismy byly vytvořeny pro provádění regionální politiky, jaký vliv mělo tzv. „Velké rozšíření“ v roce 2004 na její dosavadní fungování a v neposlední řadě analyzovat re-orientaci regionální politiky na Lisabonskou agendu.

Důvody pro zpracování tématu

Existuje několik důvodů pro zpracování tohoto tématu jako bakalářské práce. Tím prvním důvodem je opravdu minimální kvantum literatury zabývající se ať už touto nebo předešlými reformami regionální politiky. Je to další způsob, jak přiblížit tuto problematiku lidem a zvýšit jejich zájem o věci, které se dějí kolem nich. Navíc účinky této reformy se již plnohodnotně projevují v České republice a právě naše republika je jednou z těch zemí, kvůli kterým muselo dojít k tak zásadní reformě. A třetím důvodem je jeho aktuálnost.

Stanovení hypotézy a výzkumných otázek

Práce má za úkol odpovědět na tuto hypotézu: *„Rozšíření Evropské unie o 12 nových států a snaha o větší efektivitu regionální a strukturální politiky EU je hlavní příčinou pro reformu této politiky, přičemž změny je možné pozorovat v cílech, programovacích procedurách a prioritách oproti předešlému období a zároveň výdajích, které jsou zacílené převážně na tyto nové členské státy.“* Z hypotézy vyplývá sada výzkumných otázek. Jaké změny je možné pozorovat u cílů, programovací procedury, nástrojů a priorit regionální a strukturální politiky? Jaké důsledky mělo tzv. Velké rozšíření na chod regionální a strukturální politiky? Jak se projevila re-orientace regionální a strukturální politiky na Lisabonskou agendu?

Tato hypotéza byla stanovena z několika důvodů. Vzhledem k tak významnému rozšíření EU je zcela jasné, že k reformě v této oblasti politiky muselo dojít, a proto se tímto práce zabývá. Jedná se dosud o zcela jasně největší rozšíření EU, a to jak rozlohou, tak počtem obyvatel. Rozšíření EU zvětšilo rozdíly, převážně ekonomické a sociální, mezi jednotlivými státy a regiony, a proto je nutné tyto problémy co nejefektivněji řešit. Zároveň s těmito změnami se změnily i potřeby a priority regionální politiky EU.

Metodologie

Práce je metodologicky ukotvena jako jedno-případová studie reformy, ve které je analyzován dopad rozšíření EU na fungování regionální a strukturální politiky, především dopad na způsobilost regionů pro využívání finančních prostředků, a re-orientace politiky na Lisabonskou agendu. Dále jsou pomocí metody komparace srovnány cíle, priority, nástroje a programovací procedury regionální politiky, a to vždy rozpočtové období 2000-2006 (minulé) a 2007-2013 (aktuální). Tato metoda je použita z toho důvodu, že nejlépe poslouží záměru práce, a to srovnat změny v tomto rozpočtovém období oproti minulému. Pracováno je pouze se sekundárními daty, které jsou ve většině případů k dispozici v českých i zahraničních veřejných databázích, odborných člancích a zpráv Evropské komise. Pořizování primárních dat by v tomto případě bylo nerelevantní, a to především z důvodu vysokého zatížení těchto dat subjektivitou.

Analýza zdrojů

Tématem regionální politiky se na českém území příliš mnoho autorů nezabývá. Jedním z těchto autorů je René Wokoun. Jeho tři díla: *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie; Strukturální fondy a obce; Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování* byla základním kamenem pro úvodní část práce. V těchto knihách pojednává o příčinách vzniku regionální politiky, definicích, typech a nástrojích. Zároveň se zaměřuje na regionální politiku Evropské unie a její fungování. Pro důkladnější porozumění příčin vzniku regionální politiky bylo nutné vyhledat knihy *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji* od Karla Skokana a *Úvod do regionálních věd a veřejné správy* od kolektivu autorů. V těchto dvou knižních titulech se autoři velmi pečlivě zabývají otázkou vzniku regionální politiky. Zachází až k dobám Velké hospodářské krize a právě zde vidí počátky zájmu o vypořádání se s regionálními nerovnostmi. Definování, co to vůbec regionální politika je, není zrovna lehký úkol. Stále neexistuje žádná univerzální definice, která by byla všeobecně akceptovaná. Pomocnou rukou v tomto případě byla kniha *Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování* od již zmíněného Reného Wokouna a studijní opora pro distanční vzdělávání s názvem *Regionální politika EU* od autorky Martiny Novotné. Existuje několik

možností jak definovat regionální politiku, což bude možno shlédnout dále, ale někomu by se to mohlo zdát, že jde pouze o přehnané slovíčkaření a význam je pořád stejný.

Teorie regionálního rozvoje od dvojice autorů David Uhlíř a Jiří Blažek bylo elementárním dílem pro sepsání toho, jaké existují teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji, ze kterých dále vycházejí jednotlivé nástroje regionální politiky, o kterých bude řeč následně. Autoři Uhlíř a Blažek ve své knize popisují klasické (liberální), neoklasické, neoliberalní, keynesiánské a institucionální metodologické přístupy. Zásadní knihou zabývající se typy a nástroji regionální politiky byla *Regionální ekonomie a politika* od Vladimíra Žitka, kde se dozvídáme, že existují dva typy regionální politiky, a sice endogenní a exogenní, přičemž v dnešní době je kladen větší důraz na endogenní regionální politiku. Nástroje regionální politiky dělíme na mikroekonomické, makroekonomické a ostatní a dále pak na finanční a nefinanční. Zároveň byla stejně užitečná i kniha od Heleny Hudečkové *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*, která rovněž popisuje typy regionální politiky.

Informace pro zpracování principů regionální politiky EU byly čerpány především z knihy *Strukturální politika* od autorů Lukášková, Hoke a Tomašík a z internetových portálů *euroskop.cz* a *euractiv.cz*. Ze zahraničních knížek byla výborným zdrojem také kniha *European Economic Integration* od Franka McDonalda a Stephena Deardena a *Policy-making in the European Union* od Helen a Williama Wallace. Všechny tři knihy se shodují na celkem sedmi principech, které se využívají při aplikaci regionální politiky. Do těchto sedmi principů řadíme princip koncentrace, to znamená co nejúčelnější alokování financí, princip partnerství, což znamená úzkou spolupráci mezi Evropskou komisí a členskými státy, princip programování, jehož cílem je komplexní přístup k řešení problémů v regionech z časového a prostorového hlediska, princip adicionality stanovuje, že finance z fondů EU jsou pouze doplňující a nenahrazují veřejné výdaje států, princip monitorování a vyhodnocování průběžně kontroluje a sleduje jednotlivá opatření za účelem co nejefektivnějšího využití prostředků, princip solidarity znamená, že bohatší státy přispívají chudším státům a poslední je princip subsidiarity, který ukládá řešit problémy na co nejnižší možné úrovni. Z *Nařízení Evropského parlamentu a Rady z roku 2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek* bylo možné stanovit, jak se rozdělují evropské regiony na jednotky NUTS. Pro doplnění

informací bylo nutné čerpat z internetových stránek *strukturální-fondy.cz* a *euroskop.cz*. Klasifikace jednotek NUTS je hierarchická od největší NUTS 1 po nejmenší NUTS 5, respektive LAU 2. Informace k historickému vývoji regionální politiky EU byly k nalezení v knihách *Strukturální politika, Policy-making in the European Union* a *European Economic Integration*. Jedná se o období od roku 1957 až 1999, přičemž těchto 42 let lze rozdělit na čtyři období, a sice 1957 až 1974, druhé od roku 1975 až 1988, třetí od roku 1989 až 1993 a čtvrté od roku 1994 až 1999.

Informace pro srovnání cílů regionální politiky v období 2000-2006 a 2007-2013 lze najít v mnoha dokumentech, avšak v této práci je čerpáno z článků *Regionální a strukturální politika (politika soudržnosti) Evropské unie v programovacím období 2007-2013* od již zmíněného Reného Wokouna. V tomto článku autor pojednává o třech základních cílech regionální politiky pro programovací období 2007-2013. Mezi tyto cíle patří Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a třetím cílem je Evropská územní spolupráce. Zároveň jsou zde i popsány finanční nástroje pro tuto politiku. Dalším užitečným článkem je *The reform of the EU's Cohesion Policy* od dvojice španělských autorů José Herce a Simón Sosvilla-Rivero. Oba jsou lektori na univerzitě v Madridu, a proto je celý článek orientován na změny v regionální politice z pohledu Španělska. I přesto je možné z něho získat cenné informace o změnách cílů na evropské úrovni. Stejně tak je možné čerpat informace z publikace vydané Centrem pro místní aktivitu *Smerom k udržateľ ekonomike: regionálna politika éu a strukturálné fondy po roku 2006*, i když je pohled na regionální politiku zabarven skrz stanoviska a hodnocení environmentálních mimovládnicích organizací na Slovensku. Článek od Mariana Lebiezika *Reforma strukturální politiky EU na podmínky rozšířené unie* se přímo, i když ne příliš důkladně, zabývá reformou regionální politiky. Hodnotí zde návrh reformy na pozadí minulého programovacího období a také dopady na členské státy Unie. Pro srovnání horizontálních priorit mezi obdobími 2000-2006 a 2007-2013 bylo z převážné části čerpáno z internetových stránek *strukturální-fondy.cz* přímo ze sekce horizontální priority pro jednotlivá programová období a z článku *The implementation of the Horizontal Priorities in the 2000-2006 Structural Funds Programmes: what happens after the rhetoric of policy making?* od autorů Petr Wells, Tony Gore a Karen Booth. Je zde patrná redukce priorit ze čtyř na

pouhé dvě v aktuálním období. Pro komparaci finančních nástrojů regionální politiky EU byly hlavními zdroji pro minulé finanční období *Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech*, č. 1783/1999 o *Evropském fondu pro regionální rozvoj* a č. 1784/1999 o *Evropském sociálním fondu*. Naproti tomu jsou zde *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999*, č. 1084/2006 o *Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994 a č. 1083/2006 o obecných ustanovení o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999* pro aktuální rozpočtové období. Z publikace *Politika soudržnosti 2007-2013, poznámky a úřední texty* bylo možné srovnat programovací procedury nynějšího finančního období s minulým. Tato publikace podává obecné informace o cílech, zásadách, strategických přístupech a programování pro toto rozpočtové období. Dále jsou zde informace k jednotlivým fondům a nástrojům předvstupní pomoci. Jedná se o čistě informativní publikaci.

Velmi důležitou a zásadní knihou pro zpracování této práce je *EU Cohesion Policy After Enlargement* od dvojice editorů Michael Baun a Dan Marek, kdy shodou okolností druhý jmenovaný editor je vedoucím této bakalářské práce. Jak sám název této knihy napovídá, změny nastaly z důvodu rozšíření Evropské unie o deset potažmo dvanáct členských států převážně ze střední a východní Evropy. Proto bylo nutné na toto rozšíření reagovat adekvátním způsobem. Kniha *EU Cohesion Policy After Enlargement* se shoduje s *Třetí a Čtvrtou zprávou o hospodářské a sociální soudržnosti* v tom, že přistoupením nových zemí do EU se znatelně zvětšily ekonomické a sociální rozdíly mezi státy a ještě mnohem více mezi jednotlivými regiony. Zároveň se také přesunuly, geograficky směrem na východ, výdaje regionální politiky, kde hlavními příjemci budou právě „nové členské státy.“ Závěr patří článkům, které pojednávají o znovuoživení Lisabonské agendy. Ta velmi ovlivnila regionální a strukturální politiku EU, jak o tom píší články jako *A new start for the Lisbon Strategy, Adaptation of Cohesion Policy to the Enlarged Europe and the Lisbon and Gothenburg objectives, Lisabonská strategie a její vliv na regionální politiku a Podpora rastu v európskej únii a politika súdržnosti*. Lisabonská agenda byla přijata v roce 2000. Jejím cílem bylo vytvořit z Evropské unie nejvýkonnější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku na světě.

Bohužel asi v roce 2004 dospěly politické špičky EU k závěru, že jejich plán zřejmě nebude dokončen tak, jak si představovaly. Proto byly tyto cíle zakomponovány do cílů regionální politiky s tím, že určitá část peněz z fondů musí naplňovat právě tuto Lisabonskou agendu.

Struktura práce

Práce je členěna na celkem 12 kapitol. První kapitola se zabývá příčinami vzniku regionální politiky, proč se vůbec o regionální politice mluví a zároveň slouží k uvedení do problematiky regionální politiky. Druhá kapitola popisuje pět definic regionální politiky, které nejlépe vystihují její smysl a účel. Na základě těchto pěti definic jsou analyzována fakta, na kterých se shodují. Výsledkem je to, že regionální politika je činnost vlády nebo samosprávy, která směřuje k ekonomickému růstu regionů. Třetí kapitola pojednává o ekonomických teoriích a pohledech na regionální rozvoj. Většina teorií regionálního rozvoje má svůj počátek právě v teoriích ekonomických. V této kapitole jsou rozebírány teorie klasické (liberální), keynesiánské a institucionální. Čtvrtá kapitola popisuje jednotlivé typy regionální politiky. Existují celkem dva, a to exogenní a endogenní, přičemž v dnešní době převažuje endogenní přístup. V následující páté kapitole jsou zkoumány nástroje regionální politiky, které dělíme na tři skupiny. Makroekonomické, mikroekonomické a ostatní. Další kapitoly se již zabývají regionální politikou Evropské unie. Šestá kapitola popisuje sedm základních principů, dle kterých se politika řídí. Jedná se o princip koncentrace, partnerství, programování, doplňkovosti, monitorování a vyhodnocování, solidarity a subsidiarity. Sedmou kapitolou se práce dostává k rozdělení evropských regionů na jednotky NUTS. Tato struktura je hierarchická od úrovně státu až po obce, či skupiny obcí. V osmé kapitole je nastíněn vývoj regionální politiky od jejího počátku, to znamená založení Evropského společenství. Celkem lze vysledovat šest vývojových etap v historii regionální a strukturální politiky EU. Každé z nich je věnována určitá pozornost. Devátá kapitola analyzuje změny, které nastaly u cílů, priorit, nástrojů a programovacích procedur kohezní politiky mezi rozpočtovým obdobím 2000-2006 a 2007-2013. Následně je v desáté kapitole analyzováno tzv. Velké rozšíření Evropské unie a jeho dopad na fungování regionální a strukturální politiky. Jedná se o rozšíření, které proběhlo v roce 2004 a následující v roce 2007. Jedenáctá kapitola analyzuje alokaci finančních prostředků pro jednotlivé regiony. Je analyzována způsobilost regionů na základě průměru HDP

EU na obyvatele. A poslední dvanáctá kapitola analyzuje re-orientaci regionální politiky na plnění Lisabonské agendy.

ÚVOD DO REGIONÁLNÍ POLITIKY

Příčiny vzniku regionální politiky

Problémy regionů jsou vnímány jak obyvatelstvem, tak samosprávou nebo vládou a i odborníky. Pokaždé však záleží na tom, kolik pozornosti si tato témata vyžádá v praktické činnosti veřejné správy. Všeobecný zájem o regionální politiku ani není tak starý. Dříve, kdy probíhala Velká hospodářská krize, se tvrdilo, že rozdíly v ekonomickém vývoji jednotlivých regionů jsou způsobeny podmínkami národní politiky a je tedy zbytečné s tím jakkoliv bojovat. Z teoretického hlediska byly rozdíly mezi regiony považovány za dočasný problém v automatickém systému ekonomické rovnováhy. P. Samuelson v těchto souvislostech uvedl, že regionální problémy byly v ekonomice tak zanedbány, že tato oblast je zajímavá sama o sobě.³

Pokud se tedy podíváme na regionální strukturu jakéhokoliv státu, lze spatřit, že vedle prosperujících regionů s vysokou životní úrovní existuje také řada regionů s podprůměrnými ekonomickými výkony, s vysokou nezaměstnaností a četnými sociálními problémy. Další regiony se naopak můžou vyznačovat dostatečnou ekonomickou úrovní, ale jejich další vývoj je silně vázán na špatný stav životního prostředí. Podle různých příčin vzniku disparit lze tyto „problémové regiony“ klasifikovat na tři hlavní typy.⁴ Prvním typem regionu je takový, který je nedostatečně vybaven přírodními zdroji. Většinou to jsou venkovské odlehlé části jednotlivých států s nepříznivými přírodními podmínkami orientující se pouze na zemědělství. Takový zemědělský region nemůže být v celostátním měřítku konkurenceschopný, a proto nemůže nabídnout obyvatelstvu životní úroveň srovnatelnou s ostatními regiony. Zlepšení může přinést zvýšení životní úrovně v ostatních regionech za předpokladu, že region je atraktivní pro cestovní ruch.⁵ Druhým typem je region s nedostatečným využitím vlastních zdrojů, což často bývá způsobeno nedostatkem kapitálu. Dlouhodobé zlepšení závisí na ekonomické situaci v ostatních regionech a na technologickém pokroku, který by dopomohl k tomu, aby se využití územních zdrojů

---

³ WOKOUN, René: *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha, VŠE 2003, s. 7.

⁴ Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha, IFEC 2001, s. 65.

⁵ SKOKAN, Karel: *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava, Repronis 2004, s. 34.

stalo ekonomicky přijatelné.⁶ Třetím typem je region se stagnujícími či upadajícími základními odvětvími. Jedná se o takové regiony, které v minulosti patřily k těm nejvyspělejším, ale změny ve struktuře poptávky způsobily úpadek tradičních průmyslových odvětví jako např. těžba uhlí, hutnictví, strojírenství atd., na které byly orientovány. V takových regionech roste míra nezaměstnanosti, klesá ekonomická úroveň, zvyšuje se míra emigrace.⁷

Definice regionální politiky

Definice regionální politiky je možné najít v odborné literatuře velké množství, s tím, že ani jedna z nich nebyla přijata za všeobecně uznávanou. I přesto lze regionální politiku jednoduše definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích k podpoře rozvojových aktivit v jednotlivých regionech a snižování či předcházení negativních důsledků územně nerovnoměrného rozvoje.⁸ Definice, které nejlépe vystihují smysl a účel regionální politiky jsou tyto následující. Ve výkladovém slovníku „Dictionary of Human Geography“ B. Goodall definuje regionální politiku jako *„součást státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malé naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.“*⁹ Další z definic je z knihy „Regional Policy: A European Approach.“ Píše se zde, že *„regionální politika představuje všechny veřejné intervence, vedoucí ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.“*¹⁰ Z českého prostředí jsou vybrány dvě definice, a sice první z nich je z dokumentu „Strategie regionálního rozvoje České republiky“ z roku 2000, ve kterém se píše, že *„regionální politika jako součást hospodářské politiky zahrnuje veškeré kroky a opatření, které byly uvědoměle přijaty se zřetelem na jejich prostorové účinky. Jde tedy o souhrn hospodářsko-politických zásad a opatření, mající za cíl*

⁶ NOVOTNÁ, Martina: *Regionální politika EU*. Ostrava, Vysoká škola Báňská 2007, s. 39-40.

⁷ Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha, IFEC 2001, s. 65-66.

⁸ ŽÍTEK, Vladimír: *Regionální ekonomie a politika*. Brno, Masarykova univerzita 2002, s. 118.

⁹ Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha, IFEC 2001, s. 66.

¹⁰ Tamtéž, s. 67.

ovlivňovat prostorovou strukturu regionů a jejich ekonomických aktivit.“¹¹ A druhá definice je z dokumentu „Strategie regionálního rozvoje České republiky“ schváleného vládou ČR v roce 2006, ve kterém se píše, že „regionální politika představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. Jejím významným cílem je konvergence regionů v rámci určitého územního celku a klíčovým znakem je její selektivnost, to znamená diferenciací zaměření intervencí na podporu vybraných problémových regionů, které výrazně zaostávají ve svém rozvoji za průměrem v míře, která je společensky uznána za nežádoucí.“¹² Regionální politika Evropské unie se v současnosti opírá o definici uvedenou v článku 130A „Jednotného evropského aktu“ z roku 1986. „Politika ekonomické a sociální soudržnosti se využívá k podpoře celkového harmonického vývoje Společenství, rozvíjí a uskutečňuje aktivity vedoucí k posilování své ekonomické a sociální soudržnosti. Společenství se zaměřuje zvláště na zmenšování nerovnoměrností mezi různými regiony a zaostalosti regionů, jimž se dostává nejmenší podpory.“¹³ Všechny tyto definice pojímají regionální politiku jako cílevědomou činnost vlády, samosprávy a organizací, která směřuje k zajištění ekonomického růstu spravovaného regionu nebo území. Ze všech definic plyne, že regionální politika musí mít jasně stanovené cíle a nástroje, kterými se uskutečňuje a které organizace mohou využívat.¹⁴

Ekonomické teorie a regionální rozvoj

Znalost regionálního rozvoje je nutné k provádění efektivní regionální politiky jak na centrální tak na regionální a místní úrovni. Regionální rozvoj lze chápat jako užití společenských nauk ekonomie, geografie, sociologie a politologie, který řeší prostorové problémy, jevy, vztahy a rozhodování, které jsou ovlivněny geografickými,

¹¹ *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha, Úřad vlády ČR 2000, s. 33.

¹² *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2006, s. 6.

¹³ *Jednotný evropský akt*. Evropské společenství 1986, s. 8.

¹⁴ STEJSKAL, Jan – KOVÁRNÍK, Jaroslav: *Regionální politika a její nástroje*. Praha, Portál 2009, s. 14-15.

sociálními, ekonomickými a politickými jevy v určitém prostoru. Regionální rozvoj se zaměřuje na jednotlivé aktéry přesněji jednotlivce, skupiny a firmy. Většina teorií regionálního rozvoje vychází z obecnějších ekonomických teorií, jako jsou klasické (liberální), neoklasické, keynesiánské, neoliberalní a institucionální. Znamená to tedy, že rozdílné přístupy představují odlišné chápání regionálních rozdílů.¹⁵

Lokalizační teorie jsou považovány za předchůdce teorií regionálního rozvoje. Značně využívají neoklasických základů ekonomiky, obzvláště předpoklady dokonalé konkurence a absence bariér v prostoru. Tyto teorie se zaměřují na hledání základních zákonitostí při výběru místa ekonomických subjektů. Vůbec první vědecky zformulovaný lokalizační model je model lokalizace zemědělských aktivit od J. H. von Thüneny z první poloviny 19. století. Ten se zaměřil na vztah mezi způsobem využití ploch a jejich vzdáleností od střediskového místa. Na lokalizaci průmyslových subjektů se zaměřili W. Röscher a A. E. Schäffle, jejichž práci syntetizoval do ucelené teorie průmyslové lokalizace A. Weber. Po druhé světové válce se lokalizačními teoriemi zabýval W. Isard. Všechny poznatky lokalizačních teorií shrnul do regionální vědy.¹⁶ Neoklasické teorie regionálního rozvoje jsou úzce spojeny s myšlenkami neoklasické ekonomie. Na rozdíl od lokalizačních teorií se nezabývají pouze nalezením vhodných lokalit pro ekonomické aktivity anebo snížením dopravních nákladů, ale zabývají se širší škálou nástrojů pro rozvoj regionu, jako jsou možnosti obchodování mezi regiony, role technologií i produktivitou práce.¹⁷

Protikladem k předešlým dvou přístupům je keynesiánská makroekonomická teorie inspirovaná britským ekonomem J. M. Keynesem, která vychází z předpokladu, že tržní mechanismus nedokáže pokaždé zaručit rovnovážný rozvoj tržního hospodářství. Nedokáže zabezpečit plné využití výrobních zdrojů, a proto ani plnou zaměstnanost. Z toho důvodu má stát usilovat o stimulaci veřejné a soukromé spotřeby, rovnoměrnější distribuci pracovních míst a investice do méně rozvinutých regionů. K nástrojům této koncepce patří subvence budování infrastruktury, daňové

---

¹⁵ WOKOUN, René: *Nástroje regionální politiky*. In: WOKOUN, René – MATES, Pavel (Eds.): *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha, Právnické a ekonomické nakladatelství 2006, s. 115-116.

¹⁶ BLAŽEK, Jiří – UHLÍŘ, David: *Teorie regionálního rozvoje – nástin, kritika, klasifikace*. Praha, Karolinum 2002, s. 59-63.

¹⁷ KREJČÍ, Tomáš: *Regionální rozvoj – teorie, aplikace, regionalizace*. Brno, Mendelova univerzita 2012, s. 43.

zvýhodnění, cílené zadávání veřejných zakázek a podpora inovací v zaostalých regionech.¹⁸

V 80. letech 20. století se začal prosazovat institucionální přístup. Vyvíjel se zejména v USA v reakci na rychlé strukturální a institucionální změny a pokrok. Čelním představitelem byl americký ekonom Richard Nelson, který tvrdil, že existují tři problémové oblasti, které nebyly dosavadními teoriemi dostatečně reflektovány.¹⁹ První z nich je zájem o technologický pokrok, inovace a proces učení se, to vede k narušení rovnováhy trhu. Druhou oblastí je zájem o fungování firem, jejich vzájemné vztahy, vnitřní organizace a způsob komunikace. A třetí je zájem o instituce ve smyslu konkrétní organizace, jako je úřad, hospodářská komora a jiné.²⁰

Typy regionální politiky

Existují dva základní typy regionální politiky, které lze rozlišovat. První je exogenní přístup. To znamená, že politika je orientovaná na vnější rozvojové impulsy, které jsou představovány pobídkovými intervencemi státu. Jde o centrálně realizované realokace zdrojů do výkonově slabších regionů, prováděné různými formami subvenční politiky směrem shora dolů. Taková politika je převážně orientována na ovlivnění mobility výrobních faktorů, kapitálu a práce z vyspělých regionů do méně rozvinutých regionů.²¹

Druhým typem regionální politiky je endogenní typ. Je to politika založená na uvolňování a mobilizaci vnitřních regionálních faktorů a vytváření podmínek pro rozvoj regionálního potenciálu zdrojů a struktur přímo na úrovni regionu směrem zdola nahoru. Převažují zde regionální nástroje a případné státní intervence jsou pouze doplňkovým zdrojem.²²

---

¹⁸ HUDEC, Oto: Regionálne inovačné systémy-strategické plánovanie a prognózovanie. Košice, Technická univerzita 2007, s. 62-63.

¹⁹ BLAŽEK, Jiří – UHLÍŘ, David: *Teorie regionálního rozvoje – nástin, kritika, klasifikace*. Praha, Karolinum 2002, s. 149.

²⁰ VITURKA, Milan: *Regionální ekonomie a politika II*. Brno, Masarykova univerzita 2007, s. 22.

²¹ SKOKAN, Karel: *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava, Repronis 2004, s. 36.

²² NOVOTNÁ, Martina: *Regionální politika EU*. Ostrava, Vysoká škola Báňská 2007, s. 46.

V následující tabulce jsou vyjádřeny hlavní charakteristiky exogenní a endogenní regionální politiky, přičemž v praxi se oba přístupy kombinují.

Charakteristiky	Tradiční exogenní regionální politika	Endogenní regionální politika
Problémové regiony	Dichotomní přístup (zaostalé a rozvinuté)	Mnohostranný přístup (rozdílné regionální struktury)
Převažující strategie	Regionální růst	Regionální inovace
Organizační forma	Centralizovaná, sponzorovaná státem	Decentralizovaná, založená na regionální komunitě
Dominující mechanismus	Meziregionální přerozdělování	Mobilizace endogenních regionálních zdrojů
Převažující orientace	Kapitálová, materiálová Kvantitativní (růst) Výroba Projekty Málo velkých firem	Informační a technologická Kvalitativní (flexibilita) Služby Programy Mnoho malých a středních firem
Nástroje	Pro meziregionální přerozdělování	Pro mobilizaci vnitřních zdrojů
Dynamika	Geograficky stabilní problémové regiony	Rychle se měnící problémová území
	Pevná množina plánovaných růstových center	Spontánní mobilizace místních zdrojů

Zdroj: SKOKAN, Karel: *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava, Repronis 2004, s. 36.

Do poloviny 70. let převládal v Evropě exogenní typ regionální politiky. Byla tedy orientována na rozdíly dichotomního typu, kdy vysoce rozvinuté, industriální regiony byly v ostrém kontrastu se zaostalými, venkovskými a agrárními regiony. Oblasti, do kterých směřovaly její nástroje, zůstaly v podstatě na stejné úrovni. V dnešní době má velkou převahu endogenní přístup k regionální politice. V Evropě se zrychlil geografický pohyb regionálních problémů, což je způsobeno strukturálními změnami v ekonomice. Často dochází k umístování inovačních činností mimo oblasti tradičního průmyslu do oblastí využívaných k rekreaci s vysokou kvalitou života. Důvodem je, že institucionalizovaná státní regionální politika není schopna dostatečně pružně reagovat na změny, a proto je nutné přenést těžiště regionální politiky na samotné regiony. A dále také proto, že stát je stále v menší míře schopen

poskytnout dostupné finanční zdroje a vést samotné regiony k tomu, aby mobilizovaly své vlastní vnitřní zdroje.²³

Nástroje regionální politiky

Regionální politika využívá soustavu nástrojů, které umožní její realizaci na jednotlivých úrovních. Tyto nástroje dělíme na dvě základní skupiny, a to na makroekonomické a mikroekonomické. Existuje ještě třetí skupina, která ale nebývá tak často využívána. Jedná se o tzv. ostatní nástroje.

Makroekonomické nástroje

Jejich užití je k řešení regionálních problémů velmi omezeno ostatními národohospodářskými cíli. Jde o udržení inflace na žádoucí úrovni, vyrovnaností platební bilance nebo realizací cílů průmyslové či agrární politiky. Do makroekonomických nástrojů patří fiskální a monetární politika a třetí skupinou je protekcionismus.²⁴

Fiskální politika

Prostřednictvím státního rozpočtu dochází k přerozdělování financí. Mechanismus této redistribuce spočívá na jedné straně na systému daní a odvodů a na straně druhé ve struktuře výdajů státního rozpočtu. Vysoce příjmové regiony přispívají více do státního rozpočtu než regiony s nízko-příjmovými obyvateli a firmami. Toto může být ještě více zesilováno progresivním zdaněním. Naproti tomu, plyne zejména v podobě sociálních výdajů, více prostředků do nízko-příjmových regionů.²⁵ Existuje zde možnost plné regionalizace fiskální politiky, kdy je princip daňové jednotnosti nahrazen principem regionální diferenciací daní a odvodů. Regionalizací fiskální politiky lze ovlivňovat celkovou poptávku v jednotlivých regionech. Snížením daní v regionech s nízkou poptávkou povede k jejímu zvýšení a naopak zvýšením daní v regionech s vysokou poptávkou povede k jejímu snížení.

---

²³ SKOKAN, Karel: *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava, Repronis 2004, s. 37.

²⁴ RAJČÁKOVÁ, Eva: *Regionální rozvoj a regionální politika*. Bratislava, Univerzita Komenského 2005, s. 25.

²⁵ Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha, IFEC 2001, s. 73.

Avšak v praxi se tak drastického nástroje neužívá. Vedlo by to k vyvolání silné politické opozice v regionech s vyššími daňovými sazbami, ale především by došlo k naprostému podvázání ekonomického vývoje prosperujících regionů a následně by to mělo negativní dopad na státní rozpočet. Výjimku mohou tvořit časově omezené snížené daně v tzv. podporovaných oblastech. K podpoře těchto podporovaných oblastí může stát přistupovat i jako odběratel zboží a služeb, které jsou hrazeny ze státního rozpočtu, tím, že bude přednostně zadávat zakázky firmám v těchto podporovaných oblastech a tím podpoří jejich rozvoj.²⁶

Monetární politika

Monetární politika znamená ovlivňování množství peněz v ekonomice. Její využití je však striktně omezeno z důvodu negativních vlivů na inflaci. Regionalizací monetární politiky lze usnadnit přístup k úvěrům ve vybraných regionech, to znamená regionalizací objemů poskytovaných částek, vyšší úrokové míry a lhůty splatností. Vliv na regionální politiku ovšem není jednoznačný, protože část takto získaných prostředků se přesouvá do ostatních regionů prostřednictvím meziregionálních svazků.²⁷

Protekcionismus

Třetím nástrojem je protekcionismus. To znamená státní ovlivňování dovozu prostřednictvím dovozních limitů a cel. Tyto limity a cla jsou výrobkově orientovány, nicméně jejich regionální vliv je značný. Je tím vyšší, čím je vyšší prostorová koncentrace výroby chráněných druhů zboží. Znamená to uvalit dovozní limity a cla na produkty, jejichž výroba je prostorově koncentrována v upadajících regionech. Smyslem je orientovat poptávku na domácí produkci. Působnost těchto opatření je časově omezená na co nejkratší dobu, než podniky mohou opět nabýt konkurenceschopnost. Pokud se tak nestane, je nutné přejít k jiným opatřením, například rekvalifikaci pracovních sil. Negativem tohoto nástroje jsou náklady spojené s ekonomickými ztrátami. Obdobná opatření mohou přijímat také diskriminované země.²⁸

---

²⁶ Tamtéž, s. 74.

²⁷ WOKOUN, René: *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha, VŠE 2003, s. 18.

²⁸ WOKOUN, René: *Nástroje regionální politiky*. In: WOKOUN, René – MATES, Pavel (Eds.):

Mikroekonomické nástroje

Mikroekonomické nástroje regionální politiky se zaměřují na ovlivnění rozhodnutí ekonomických subjektů o jejich prostorové lokalizaci. Podle toho, na který ekonomický subjekt jsou zaměřeny, je můžeme rozdělit na dva základní nástroje, a sice realokace pracovních sil a nástroje působící na prostorový pohyb kapitálu.²⁹ Tyto nástroje mají vždy podobu určitých finančních částek, které jsou účelově poskytovány. Jestliže to jsou částky plynoucí ze státního rozpočtu, jedná se o konkretizaci fiskální politiky, tedy jeden z makroekonomických nástrojů. Finance však mohou plynout i z regionálních nebo místních rozpočtů. Cílem mikroekonomických nástrojů je obnovení rovnováhy na regionálních trzích práce ovlivňováním vztahu práce versus kapitál.³⁰

Nástroje realokace pracovních sil

Vychází z předpokladu, že odliv obyvatelstva z upadajících regionů prohlubuje depresi v rozvoji regionu (snížená poptávka po zboží a službách atd.), proto bývají nástroje převážně zaměřeny na přilákání kapitálu do upadajícího regionu, tvorbou pracovních příležitostí tedy stabilizací obyvatelstva v regionu. Pokud je nutné naopak podporovat emigraci obyvatel z regionu, volí se úhrada nákladů na stěhování, výkup nemovitostí za přijatelnou cenu a podpora při nákupu nového domu nebo bytu. Tyto nástroje přemísťování pracovních sil se používaly v začátcích aplikace regionální politiky. Dnes ve vztahu k pracovním silám zcela převládají nástroje rekvalifikace pracovní síly a také nástroje přilákání kapitálu do problémových regionů.³¹

Nástroje realokace kapitálu

Cílem těchto nástrojů je tvorba nových pracovních míst. Toho je možné dosáhnout podporou již zavedených firem v regionu nebo přilákáním nových. Nástroje orientované na již zavedené firmy mají napomoci buď k rozšíření stávající výroby, pokud je konkurenceschopná, anebo k jejímu převedení na jiný druh

---

Management regionální politiky a reforma veřejné správy. Praha, Právnické a ekonomické nakladatelství 2006, s. 118.

²⁹ WOKOUN, René: *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie.* Praha 2003, s. 18.

³⁰ Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy.* Praha, IFEC 2001, s. 75.

³¹ NOVOTNÁ, Martina: *Regionální politika EU.* Ostrava, Vysoká škola Báňská 2007, s. 45.

produkce. To znamená usnadnit změnu výrobního programu.³² Nástroje na přilákání nových firem, buď stimulací, což znamená zvýšení přitažlivosti určitých regionů pro kapitál, anebo restrikcí, což znamená zostření podmínek dalšího fungování kapitálu v jiných regionech. Stimulace je většinou prováděna prostřednictvím subvencí a snižováním daňových sazeb a restrikce naopak jejich zvýšením.³³

Ostatní nástroje

Tyto nástroje bývají používány velmi sporadicky. Patří k nim administrativní a institucionální nástroje, přičemž administrativní nástroje jsou například správní rozhodnutí o zastavení ekonomické činnosti nevhodné z hlediska potřeb rozvoje regionu a institucionální nástroje jsou například vznik regionálních rozvojových agentur, stimulace vzniku vzdělání, vzniku vědeckých parků atd.³⁴

---

³² Tamtéž, s. 45.

³³ WOKOUN, René: *Nástroje regionální politiky*. In: WOKOUN, René – MATES, Pavel (Eds.): *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha, Právnické a ekonomické nakladatelství 2006, s. 120-121.

³⁴ RAJČÁKOVÁ, Eva: *Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava, Univerzita Komenského 2005, s. 25.

REGIONÁLNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

Principy regionální politiky Evropské unie

Regionální a strukturální politika Evropské unie se řídí sedmi principy, které byly přijaty během reformy mezi roky 1989 až 1993. Tyto principy vymezují pravidla a podmínky využívání a aplikaci strukturálních fondů a regionální politiky.

Princip koncentrace je zásadou pro to, aby prostředky získané ze strukturálních fondů byly používány pouze na realizaci předem stanovených cílů a priorit co nejúčelněji. Je zde snaha o to, aby tyto prostředky nebyly rozdrobeny na množství méně důležitých akcí. Zásadní je také alokovat co největší prostředky do regionů, které se potýkají s největšími problémy. Tyto projekty by poté měly přinášet co největší užitky a měly by být co nejvíce efektivní.³⁵

Druhým základním principem působení evropských fondů v rámci regionální politiky je princip partnerství. Úmyslem komise je, aby se na formulování cílů a následné implementaci jednotlivých programů nepodílely spolu s Komisí pouze jednotlivé členské státy ale i samosprávné jednotky a lokální autority. Princip partnerství byl zaveden po roce 1989 a následně upevněn Smlouvou o EU, respektive kodifikací principu subsidiarity a založením Výboru regionů.³⁶ Tento poradní orgán byl zaveden z důvodu reprezentace nižších územněsprávních celků v institucionální soustavě. Jeho úkolem je, podílet se na formulování úkolů regionální politiky, ovlivňování alokace prostředků a také na vytváření vazeb mezi regiony členských států, které poté spolu mohou předkládat projekty. Reálné působení principu partnerství je složité posoudit. Každý členský stát má rozdílné územněsprávní rozdělení a z toho důvodu se liší možnost regionálních či lokálních autorit vstupovat do svazku s Komisí a vládou té země.³⁷

Princip programování je dalším principem regionální a strukturální politiky. Tento princip je považován za samotné jádro celé regionální politiky. Je založen na

---

³⁵ ALLEN, David: *Cohesion and structural funds*. In: WALLACE, Helen – WALLACE, William (Eds.): *Policy-making in the European Union*. New York, Oxford University Press 2010, s. 226.

³⁶ Výbor regionů. Euroskop.cz. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/86/sekce/vybor-regionu/> (22. 12. 2011)

³⁷ LUKÁŠKOVÁ, Eva – HOKE, Eva – TOMAŠTIK, Marek: *Strukturální politika*. Zlín, Univerzita Tomáše Bati 2011, s. 49.

přerozdělování finančních prostředků Společenství, které se provádí v podobě víceletých a víceoborových programů. Aby mohl členský stát čerpat prostředky ze strukturálních fondů, musí předem, před každým programovacím obdobím, připravit programové dokumenty. Jak už bylo napsáno, smyslem podpory fondů nejsou jednotlivé akce, ale ucelené, dlouhodobé rozvojové programy. „Cíle fondů jsou sledovány v rámci systému víceletého programování organizovaného v několika fázích, které zahrnují určení priorit, financování a systém řízení a kontroly.“³⁸ Princip programování je považován za důležitý prvek reformy z roku 1988. Je viditelné, že schvalování projektů v rámci programovacích období vneslo více stability a přehlednosti do regionální politiky.³⁹

Princip doplňkovosti (adicionality) zajišťuje, aby prostředky vynakládané z unijního rozpočtu pouze doplňovaly či posilovaly výdaje členských zemí a nikoliv je zastupovaly. Jedná se tedy o spolufinancování projektů. Členské státy musí poskytnout finanční informace potřebné k ověření adiconality při vytváření plánů a pak ještě během poskytování pomoci. Členské státy nemohou za žádných okolností použít prostředky z fondů jako náhradu vlastních rozpočtových výdajů. Je kladen důraz na finanční zainteresovanost států, což by mělo vést k vyšší efektivnosti a zodpovědnosti při využívání prostředků. Členské státy si s Uní stanoví celkovou výši spolufinancování, která se musí dodržovat. Poměr mezi státními a unijními prostředky musí dosáhnout minimální určené hranice.⁴⁰

Princip monitorování a vyhodnocování sleduje a vyhodnocuje prováděná opatření a celkovou efektivnost vynakládaných prostředků. Jedná se o velmi důslednou kontrolu jak finanční tak věcnou v plnění projektu. Před schválením projektu je vyžadována zpráva o jeho hodnocení dopadů, poté následuje průběžné monitorování projektu a nakonec celkové zhodnocení a přínos celého projektu. Význam principu se neustále zvyšuje.⁴¹

---

³⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Článek 10. Dostupné z:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:CS:PDF>,

³⁹ ALLEN, David: *Cohesion and structural funds*. In: WALLACE, Helen – WALLACE, William (Eds.): *Policy-making in the European Union*. New York, Oxford University Press 2010, s. 229-230.

⁴⁰ Tamtéž, s. 230.

⁴¹ *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2005, s. 11.

Princip solidarity je zásadní filosofií celého integračního procesu, který se projevuje ve většině unijních politik a nejvíce právě v redistribuci finančních prostředků v rámci evropských fondů. Pouze vzájemná solidarita členských států může vést k užší evropské integraci. Skutečnost je taková, že hospodářsky vyspělejší státy svými příspěvky do unijního rozpočtu financují ekonomický rozvoj méně vyspělých států.⁴²

Posledním principem je subsidiarita. Jde o to, aby jednotlivé cíle byly plněny na co nejnižší možné úrovni rozhodování, za podmínky, že je možné tento cíl na dané úrovni kvalitně splnit. Princip subsidiarity vychází ze Smlouvy o Evropské unii.⁴³

Rozdělení regionů na jednotky NUTS

V Evropské unii se pro nejrůznější statistiky používá tzv. jednotek NUTS (zkratka z francouzského Nomenclature des Unites Territoriales Statistique).⁴⁴ Tyto územní celky byly vytvořeny Eurostatem v roce 1988 ve spolupráci s ostatními orgány Evropské unie z důvodu statistických účelů a k porovnání ekonomických ukazatelů jednotlivých členských států.⁴⁵ Aktuálně se ustanovují jednotky NUTS podle *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek*.⁴⁶ K rozdělení území států do úrovně NUTS se využívají dvě kritéria, normativní a analytické. Na tomto základě lze rozlišit normativní regiony, které jsou vyjádřením politické vůle a jejich vymezení odpovídá počtu obyvatel a historickým faktorům. Na druhou stranu existují regiony analytické, které jsou definovány na základě analytických požadavků.

---

⁴² WOKOUN, René: *Strukturální fondy a obce*. Praha, ASPI 2006, s. 14.

⁴³ WOKOUN, René: *Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování*. Praha, VŠE 2004, s. 7.

⁴⁴ LUKÁŠKOVÁ, Eva – HOKE, Eva – TOMAŠTÍK, Marek: *Strukturální politika*. Zlín, Univerzita Tomáše Bati 2011, s. 108.

⁴⁵ VILÁMOVÁ, Šárka: *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie*. Praha, GRADA 2005, s. 23.

⁴⁶ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek*. Dostupné z: <http://www.praha.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/o/1373-05--narizeni-evropskeho-parlamentu-a-rady-es>

Vznikají seskupením jednotlivých zón či území, kde se vyskytují stejná zeměpisná kritéria (nadmořská výška, typ půdy atd.) nebo stejná socioekonomická kritéria.⁴⁷

Klasifikace NUTS je hierarchická, takže území států se dělí následujícím způsobem. NUTS 0 představuje celé území jednoho státu. NUTS 1 je územní jednotka velkých oblastí státu. Počet obyvatel se zde pohybuje okolo tří až sedmi milionů obyvatel. Obvykle je tvořena několika jednotkami NUTS 2. NUTS 2 je jednotkou územněsprávně nižší, tvořena několika jednotkami NUTS 3. Odpovídá úrovni středního článku územněsprávního členění státu. Populační velikost se pohybuje mezi jedním až třemi miliony. NUTS 3 je jednotkou odpovídající úrovni nejnižšího regionu státní správy. Jejich velikost se pohybuje od 150 tisíc až do 800 set tisíc obyvatel.⁴⁸ NUTS 4 (respektive LAU 1) jako územní jednotka není ani v mnoha státech vymezena a nakonec NUTS 5 (respektive LAU 2) je úplně nejmenší jednotkou skládající se z obcí či skupin obcí.⁴⁹ Minimální a maximální počty populace pro jednotlivé jednotky NUTS, jsou uvedeny v následující tabulce.

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: *Regionální politika EU*. Fondy Evropské unie. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU> (22. 12. 2011)

Vývoj regionální politiky Evropské unie

Při vzniku Evropského hospodářského společenství se vycházelo z předpokladů, že hospodářským růstem se vyřeší regionální problémy. Později se ale díky integraci trhu zvýšila konkurence, která způsobila problémy v regionech s koncentrací starých průmyslových odvětví, a proto bylo nutné těmto regionům poskytnout pomoc. Podstatou koncepce regionální politiky bylo tedy kompenzovat

⁴⁷ LUKÁŠKOVÁ, Eva – HOKE, Eva – TOMAŠTÍK, Marek: *Strukturální politika*. Zlín, Univerzita Tomáše Bati 2011, s. 108.

⁴⁸ WOKOUN, René: *Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování*. Praha, VŠE 2004, s. 29.

⁴⁹ *Local administrative units (LAU)*. Eurostat. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/local_administrative_units (2. 1. 2012)

tyto negativní dopady integrace. Lze sledovat několik etap vývoje regionální politiky.⁵⁰

První etapa proběhla mezi léty 1957 až 1973 a byl pro ni charakteristický individuální přístup šesti zakládajících států. Společný přístup a koordinace se v první etapě neprosazovaly hned z několika důvodů. Hlavní pozornost se v počátcích integrace věnovala makroekonomickým problémům (minimalizace obchodních bariér a jiné) a tudíž integrační procesy byly na počátku nepatrné. Jelikož byly zakládající státy Evropského hospodářského společenství poměrně homogenní, po stránce ekonomické, neměly zájem o regionální politiku.⁵¹ I přesto zakládající státy uvedly v Římských smlouvách snahu o „posílení jednoty hospodářství svých zemí a zajištění jejich harmonického rozvoje zmenšováním rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstranění zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů.“⁵² Jedinou výjimku představovala Itálie, respektive její jižní část Mezzogiorno, která nebyla tak ekonomicky vyspělá. Za řešení regionálních problémů a rozvoj regionů tedy v počátcích zodpovídaly přímo jednotlivé státy. Tam, kde se objevovaly výraznější regionální disparity, jako například v již zmíněné Itálii či Francii, se regionální politika na státní úrovni uplatňovala již řadu let před vznikem EHS. Avšak od počátku 60. let se začaly v regionálním rozvoji využívat nově založené fondy, které mají kořeny právě v zakládajících smlouvách Evropského společenství. Byl to Evropský sociální fond, v tom čase zaměřený na problémy trhu práce a Evropský zemědělský a garanční fond.⁵³

Druhá etapa (1974-1985) je charakterizována posílením regionální dimenze integračních politik. V této době přichází zpomalení hospodářské dynamiky a narůstají strukturální krize. Také se Evropské společenství rozrůstá o tři nové členy (Velkou Británii, Irsko a Dánsko) což s sebou přineslo i zvýšení nerovností a prohlubování rozdílů jak mezi státy tak mezi regiony. Na pařížském summitu v říjnu 1972 došlo k dohodě, že regionální politika je nutným prvkem k posílení

---

⁵⁰ RAJČÁKOVÁ, Eva: *Regionální rozvoj a regionální politika*. Bratislava, Univerzita Komenského 2005, s. 27.

⁵¹ KAPOŠVÁRYOVÁ, Denisa – KREUZBERGOVÁ, Eva: *Regionální politika EU*. Euractiv.cz 30. 3. 2000. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionln-politika-eu> (3. 1. 2012)

⁵² *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství*. Evropské společenství 1957, s. 7. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

⁵³ *Evropský sociální fond*. Evropská komise. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=cs> (4. 1. 2012)

Společenství.⁵⁴ Jednání vyústila v dohodu o založení Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR). Založení fondu bylo výsledkem nátlaku Velké Británie, která tímto krokem kompenzovala ztráty způsobené společnou zemědělskou politikou. Smyslem EFRR bylo snižování výrazných regionálních disparit. Cílem byly regiony s převahou zemědělství a strukturálními změnami v průmyslu. Podíl fondu na rozpočtu Společenství byl v roce 1975 4,8% a do roku 1986 se zvýšil na téměř dvojnásobek.⁵⁵ Většina těchto prostředků byla určena na národní projekty, které byly významné z hlediska snižování rozdílů v rámci celého Společenství. V rámci odstraňování hraničních bariér se na řadu dostaly i první nadnárodní projekty a příhraniční spolupráce. Největšími příjemci z fondu byly Velká Británie, Irsko, Itálie a později i Řecko, Španělsko a Portugalsko. V roce 1986 byly přijaty první dva společné programy regionální politiky. STAR – rozvoj moderních komunikací a VALOREN – zhodnocení vnitřního energetického potenciálu.⁵⁶

Ve třetí etapě (1986-1993) došlo k dynamickému progresu regionální a strukturální politiky. Byl zahájen projekt jednotného vnitřního trhu a schválen Jednotný evropský akt.⁵⁷ Po vstupu Španělska a Portugalska byly přijaty tzv. Integrované středomořské programy, což byly specifické nástroje regionální politiky.⁵⁸ Finanční prostředky z těchto programů také kromě Španělska a Portugalska plynuly do Itálie, Řecka a Francie. Objevuje se zde nový prvek regionální a strukturální politiky, a to střednědobé plánování programů. Ve druhé polovině 80. let, respektive v roce 1988, v souvislosti s rozšířením Společenství o Španělsko a Portugalsko byla uskutečněna reforma regionální politiky z důvodu katastrofálního zvětšení regionálních disparit a nových strukturálních problémů v regionech ve vyspělých zemích. Také bylo nutné hledat efektivnější způsob v nakládání s prostředky z fondů. Kritizována byla i špatná koordinace regionální politiky se zemědělskou a sociální politikou. Proto bylo přijato rozhodnutí nejvyšších orgánů

---

⁵⁴ KAPOŠVÁRYOVÁ, Denisa – KREUZBERGOVÁ, Eva: *Regionální politika EU*. Euractiv.cz 30. 3. 2000. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionln-politika-eu> (3. 1. 2012)

⁵⁵ Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha, IFEC 2001, s. 80.

⁵⁶ WOKOUN, René: *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha 2003, s. 23.

⁵⁷ HUDEČKOVÁ, Helena – LOŠŤÁK, Michal – ŠEVČÍKOVÁ, Adéla: *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha, Česká zemědělská univerzita 2010, s. 79.

⁵⁸ MARTIN, Reiner: *Regional policy*. In: McDONALD, Frank – DEARDEN, Stephen (Eds.): *European Economic Integration*. England 2005, s. 240.

Společenství o integrování regionální politiky s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky.⁵⁹

Reforma regionální a strukturální politiky v roce 1988 stanovila těchto pět, respektive šest cílů.

1. Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů
2. Přeměna regionů v hospodářském úpadku
3. Boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora integrace mladých lidí do pracovního procesu
4. Podpora adaptace pracovníků na strukturální změny
5. A) urychlení strukturálních změn v zemědělství a restrukturalizace rybářství
B) umožnění rozvoje a strukturálních změn venkovských oblastí.⁶⁰

Další etapa následovala v období 1994-1999 se stejnými cíli jako předchozí období, s tím, že v roce 1995 byl po přijetí Finska a Švédska ustanoven nový v pořadí již sedmý cíl strukturální politiky, a sice *Rozvoj a strukturální změny regionů s extrémně nízkým zalidněním*.⁶¹ V roce 1994 byl Komisí přijat dokument *Evropa 2000+* zabývající se problematikou rozvoje evropského prostoru v návaznosti na budoucí rozšíření po roce 2000. Navazující dokument *Principy rozvojové politiky evropského prostoru* byl přijat Radou ministrů téhož roku. Úkolem těchto dokumentů bylo přispět k dosažení dvou základních cílů: hospodářské a sociální soudržnosti a dobudování vnitřního trhu. Tyto dokumenty předznamenávaly nové trendy v oblasti rozvoje evropského prostoru. Velkou kritiku si strukturální politika vysloužila za její velký záběr a plošnost podpor.⁶² V tomto programovém období představovala strukturální politika výdaje přes 30 procent celkového rozpočtu Evropské unie.

---

⁵⁹ *Programové období 1989–1993: Od projektů k programům*. Businessinfo.cz. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/?page=2> (5. 1. 2012)

⁶⁰ BACHTLER, John: *Regional Policy in Europe: which way forward?* In: COFFEY, Peter (Ed.): *Europe toward next enlargement*. USA, Kluwer Academic 2000, s. 108-109.

⁶¹ KAPOŠVÁRYOVÁ, Denisa – KREUZBERGOVÁ, Eva: *Regionální politika EU*. Euractiv.cz 30. 3. 2000. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionalni-politika-eu> (3. 1. 2012)

⁶² LEBIEDZIK, Marian: *Reforma strukturální politiky EU na podmínky rozšířené EU*. Opava, Slezská univerzita 2005. Dostupné z: <http://www.cers.tuke.sk/cers2005/doc/Lebiedzik.pdf>

Celkový rozpočet na strukturální politiku činil 168 miliard ECU⁶³ představujících přibližně 0.4 procenta celkového HDP Evropské unie.⁶⁴

---

⁶³ evropská měnová jednotka

⁶⁴ *Programové období 1994–1999: Upevňování a znásobení úsilí*. Businessinfo.cz. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/?page=4> (5. 1. 2012)

Cíle regionální a strukturální politiky EU

Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013

V programovacím období 2000-2006 se na základě rozhodnutí Rady snížil počet cílů oproti minulému období ze sedmi na tři a počet iniciativ se snížil na čtyři. V programovacím období 2007-2013 zůstal stejný počet cílů, to je tři. Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a třetí cíl Evropská územní spolupráce.

Cíl Konvergence

Cíl 1 – *Podpora regionů, jejichž rozvoj zaostává.*⁶⁵ Regiony, na něž se vztahoval tento cíl, byly regiony odpovídající úrovni NUTS 2 s HDP na 1 obyvatele nižší než 75% průměru celé EU, respektive EU 15. Pro „nové“ členské státy, v tomto případě EU 10, které přistoupily v roce 2004, byly vyhrazeny speciální alokace finančních prostředků a tudíž, se jejich HDP neprojevovalo do průměru EU. Tento cíl rovněž pokrýval většinu odlehlých regionů a regiony spadající do bývalého cíle 6 (období 1994-1999). V novém cíli Konvergence zůstala pravidla způsobilosti stejná. Regiony musí odpovídat jednotkám NUTS 2 a jejich HDP na obyvatele nesmí přesahovat hranici 75%⁶⁶ průměru EU, avšak již všech 27 členských států. Následkem rozšíření EU v roce 2004 a 2007 došlo k tzv. „statistickému efektu“ (viz níže) a muselo dojít k přechodné klesající podpoře regionům, které tímto ztratily způsobilost pro cíl Konvergence.

Členské státy, jejichž HND na obyvatele, byl pod hranicí 90%⁶⁷ průměru EU, mohly čerpat podporu z Fondu soudržnosti. Toto zůstalo i pro nové rozpočtové období nezměněno a navíc byla vytvořena postupně klesající podpora pro země, které splňují 90% hranici, pokud by nedošlo k rozšíření EU v roce 2004 a 2007.

---

⁶⁵ ZAHRADNÍK, Petr: *Regionální politika EU a její finanční nástroje*. Praha, Česká spořitelna 2004, s. 8. Dostupné z: www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Regional_policy.pdf

⁶⁶ HERCE, José – SOSVILLA-RIVERO, Simón: *The reform of the EU's cohesion policy*. Madrid, Universidad Complutense de Madrid 2004. Dostupné z:

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=644723

⁶⁷ LEBIEDZIK, Marian: *Reforma strukturální politiky EU na podmínky rozšířené EU*. Opava, Slezská univerzita 2005, s. 230. Dostupné z: <http://www.cers.tuke.sk/cers2005/doc/Lebiedzik.pdf>

Stejně jako minulý Cíl 1 zůstal smysl cíle Konvergence stejný, nicméně je nutné zdůraznit jeho orientaci na plnění priorit Lisabonské agendy (viz níže). Je tedy zaměřen na podporu růstu a zaměstnanosti v nejméně rozvinutých regionech. Důraz je kladen na inovace a znalostní společnost, schopnost přizpůsobovat se hospodářským a sociálním změnám a zlepšování životního prostředí a výkonnosti správy.

Co se týká finančních prostředků určených pro cíl Konvergence, tak došlo k dvanácti procentnímu nárůstu proti minulému Cíli 1 z 69,7%⁶⁸, tedy zhruba 136 mld. Euro na současných 81,54%⁶⁹, zhruba 251 mld. Euro, z celkových finančních prostředků alokovaných na strukturální fondy EU. Tyto prostředky byly pro Cíl 1 poskytovány z fondů EFRR, ESF, EZOZF a FNOR⁷⁰ avšak reformou byly EZOZF a FNOR převedeny pod společnou zemědělskou politiku a tak je cíl Konvergence naplňován skrze fondy EFRR, ESF a Fond soudržnosti.⁷¹

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Cíl 2 – *Podpora hospodářské a společenské přeměny oblastí, jež čelí strukturálním otázkám*,⁷² byl určen pro regiony, které byly postiženy socioekonomickou restrukturalizací a nezískaly pomoc z Cíle 1. Jednalo se zejména o oblasti průmyslu a služeb, které procházely změnami, venkovské regiony s nedostatkem ekonomické diverzifikace, městské regiony s úpadkem ekonomických aktivit a oblasti závislé na rybolovu. Celkový počet obyvatel nesměl přesáhnout

⁶⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech.

Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/narizeni-rady-es-c-1260-1999-ze-dne-21-cervna-1999>

⁶⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Článek 19. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:CS:PDF>

⁷⁰ Regionální politika EU 2004-2006. Fondy Evropské unie. Dostupné z:

<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/fb8656e9-b738-44d4-af43-5c5675e54ac6/Regionalni-politika-EU-2004-2006> (6. 1. 2012)

⁷¹ Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf

⁷² Európske fondy a Slovensko. Skúsenosti minulosti pre rozvoj budúcnosti. Bratislava, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky 2007, s. 6. Dostupné z: http://www.nsr.sk/download.php?FNAME=122253073.upl&ANAME=brozura_NSRR_web.pdf

hranici 18% populace EU. Pro tento cíl bylo alokováno 11,5%⁷³ prostředků, což bylo asi 22,5 mld. Euro. Cíl 2 byl naplňován z prostředků EFRR, ESF, FNOR.⁷⁴

Cíl 3 – *Adaptace a modernizace politiky a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti*⁷⁵ byl zaměřen na regiony, které podobně jako Cíl 2 nezískaly pomoc z Cíle 1. Do tohoto cíle spadaly dřívější Cíle 3 a 4⁷⁶ (1994-1999). Záměrem tohoto cíle bylo adaptovat a modernizovat systémy vzdělání, odborné přípravy a zaměstnanosti, které jsou spojené s ekonomickými a sociálními změnami, dále šlo o systémy celoživotního vzdělávání a odborné přípravy, politiky aktivní zaměstnanosti a podporu rovných příležitostí. Z ESF⁷⁷ bylo vyčleněno 12,3%⁷⁸ prostředků, zhruba 24 mld. Euro.

Pro rozpočtové období 2007-2013 byl vytvořen cíl *Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost* na základě spojení předchozích Cílů 2 a 3. Stejně jako u předešlých dvou cílů i zde platí to, že ty regiony, které nejsou vhodné pro cíl Konvergence, jsou vhodné pro tento cíl. Jedná se o ty regiony, které v minulém období (2000-2006) byly způsobilé pro Cíl 1, ale v tomto období již nesplňují požadovaná kritéria pro Konvergenci.⁷⁹ Úkolem cíle je na základě předchozích dvou zvýšit výkonnost a konkurenceschopnost regionů s využitím inovací a nových technologií, budováním společnosti založené na vědomostech a na udržitelném rozvoji.⁸⁰ Tyto stanovené cíle jsou jako u cíle Konvergence v souladu

⁷³ Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech.

Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/narizeni-rady-es-c-1260-1999-ze-dne-21-cervna-1999>

⁷⁴ *Regionální politika EU 2004-2006*. Fondy Evropské unie. Dostupné z:

<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/fb8656e9-b738-44d4-af43-5c5675e54ac6/Regionalni-politika-EU-2004-2006> (6. 1. 2012)

⁷⁵ ZHRADNÍK, Petr: *Regionální politika EU a její finanční nástroje*. Praha, Česká spořitelna 2004, s. 8. Dostupné z: www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Regional_policy.pdf

⁷⁶ BACHTLER, John: *Reforming the Structural Funds: Options for Change*. Glasgow, European policies research center 1997, s. 19. Dostupné z:

http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/Documents/PDF_files/R26ReftheStructFunds.pdf

⁷⁷ *Regionální politika EU 2004-2006*. Fondy Evropské unie. Dostupné z:

<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/fb8656e9-b738-44d4-af43-5c5675e54ac6/Regionalni-politika-EU-2004-2006> (6. 1. 2012)

⁷⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech.

Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/narizeni-rady-es-c-1260-1999-ze-dne-21-cervna-1999>

⁷⁹ *Závěry: návrh reformované politiky soudržnosti*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2004. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion3/cohesion3_cs.htm

⁸⁰ *Smerom k udržateľnej ekonomike: regionálna politika eú a štrukturálne fondy po roku 2006*. Banská Bystrica 2004, s. 11. Dostupné z:

http://www.priateliazeme.sk/cepa/images/collector/collection/publikacie/regionalna_politika_eu.pdf

s přijatými prioritami Lisabonské smlouvy (viz níže). Zavedenou změnou proti minulosti je možnost členského státu si vybrat regiony, které budou moci čerpat podporu. A již nadále neplatí 18% populační strop, jako tomu bylo u Cíle 2.

Zdroje jsou čerpány EFRR a ESF⁸¹ a dosahují výše 49 mld. Eur, 15,95%⁸² z prostředků určených na strukturální fondy. Nástroj FNOR nadále není součástí strukturálních fondů. Jelikož předchozí Cíle 2 a 3 přispívaly k druhému cíli v tomto období, lze tvrdit, že finanční prostředky se na tento cíl snížily o 8%.

Cíl Evropská územní spolupráce

Celkem čtyři iniciativy byly vytvořeny pro období 2000-2006. Iniciativa *INTERREG III*⁸³ byla největší iniciativou Společenství, která podporovala spolupráci mezi regiony s cílem prosazovat větší hospodářskou a sociální soudržnost. Celkový rozpočet činil 5,8 mld. Euro.⁸⁴ Iniciativa *EQUAL*⁸⁵ Sloužila k prosazování inovativních nástrojů řešení stávajících problematických oblastí souvisejících s diskriminací a nerovnostmi na trhu práce. Iniciativa představovala důležitý příspěvek k pokračující reformě trhu práce a podporovala přesun evropské strategie zaměstnanosti do národních reformních programů.⁸⁶ Rozpočet činil 3,27 mld. Euro.⁸⁷ Iniciativa *URBAN*⁸⁸ byla založena na pomoc městským čtvrtím v krizi. Bylo zde zapojeno okolo 70 měst⁸⁹ a zhruba 2,2 milionů obyvatel. Finanční alokace činily 0,7⁹⁰ mld. Euro. A

⁸¹ *Informace k navrhované reformě politiky soudržnosti*. Fondy Evropské unie. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU/Dokumenty/Ostatni/Informace-k-navrhovane-reforme-politiky-soudrznost> (6. 1. 2012)

⁸² *Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999*. Článek 20. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:CS:PDF>

⁸³ *Iniciativy Společenství*. Fondy Evropské unie. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi> (7. 1. 2012)

⁸⁴ *Rostoucí regiony, rostoucí Evropa. Čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských Společenství 2007, s. 117-118. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_cs.pdf

⁸⁵ ZÁHRADNÍK, Petr: *Regionální politika EU a její finanční nástroje*. Praha, Česká spořitelna 2004, s. 8. Dostupné z: www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Regional_policy.pdf

⁸⁶ *Rostoucí regiony, rostoucí Evropa. Čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských Společenství 2007, s. 120. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_cs.pdf

⁸⁷ Tamtéž, s. 120-121

⁸⁸ ZÁHRADNÍK, Petr: *Regionální politika EU a její finanční nástroje*. Praha, Česká spořitelna 2004, s. 8. Dostupné z: www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Regional_policy.pdf

⁸⁹ *Rostoucí regiony, rostoucí Evropa. Čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských Společenství 2007, s. 119. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_cs.pdf

⁹⁰ Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha, IFEC 2001, s. 88.

Iniciativa LEADER+,⁹¹ která již nadále není součástí regionální a strukturální politiky EU.

Reformou regionální politiky vznikl na základě prvních tří iniciativ nový třetí cíl *Evropská územní spolupráce*, který se podobně jako iniciativy zaměřuje na posílení spolupráce na přeshraniční, nadnárodní a meziregionální úrovni. V tomto cíli jsou zahrnuty regiony v blízkosti pozemních nebo mořských hranic, oblasti nadnárodní spolupráce definované s ohledem na opatření prosazující integrovaný územní rozvoj a podporu a podporu meziregionální spolupráce a výměny zkušeností. Regiony, které jsou vhodné pro tento cíl, jsou zároveň způsobilé i v rámci prvního a druhého cíle. Tudíž lze tento cíl považovat za doplněk těchto cílů.⁹² Zdroje z EFRR⁹³ představují 2,52%⁹⁴ prostředků, to je necelých 8 mld. Euro a je tedy zároveň patrné snížení prostředků o necelé 2 mld. Euro proti minulému období.

Pro grafické znázornění změn, které proběhly u jednotlivých cílů, slouží následující tabulka.

---

⁹¹ *Rostoucí regiony, rostoucí Evropa. Čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti.* Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských Společenství 2007, s. 120. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_cs.pdf

⁹² WOKOUN, René: *Regionální a strukturální politika (politika soudržnosti) Evropské unie v programovém období 2007-2013.* Urbanismus a územní rozvoj. Ročník 10, číslo 1, 2007. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2007/2007-01/01_regionalni.pdf

⁹³ HERCE, José – SOSVILLA-RIVERO, Simón: *The reform of the EU's cohesion policy.* Madrid, Universidad Complutense de Madrid 2004. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=644723

⁹⁴ *Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Článek 21.* Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:CS:PDF>

2000-2006		2007-2013	
Cíle	Finanční nástroj	Cíle	Finanční nástroj
Cíl 1	EFRR, ESF, EZOZF-Orientace, EZOZF-Záruka, FNOR	Konvergence	EFRR, ESF, Fond soudržnosti
Fond soudržnosti	Fond soudržnosti		
Cíl 2	EFRR, ESF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	EFRR, ESF
Cíl 3	ESF		
INTERREG III	EFRR	Evropská územní spolupráce	EFRR
URBAN	EFRR		
EQUAL	ESF		
LEADER+	EZOZF-Orientace	Již není součástí politiky soudržnosti	
Rozvoj venkova a restrukturalizace odvětví rybolovu mimo Cíl 1	EZOZF-Záruka, FNOR	Již není součástí politiky soudržnosti	
4 cíle, 4 iniciativy, Fond soudržnosti	6 nástrojů	3 cíle	3 nástroje

Zdroj: *Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf (Vlastní zpracování)

Horizontální priority regionální a strukturální politiky EU

Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013

Tyto priority jsou podle Společenství klíčové pro rozvoj společnosti a jdou napříč všemi oblastmi, všemi operačními programy a zároveň by měly být respektovány všemi žadateli o veřejné prostředky.

V období 2000-2006 se regionální a strukturální politika řídila podle těchto priorit. *Rovné příležitosti*⁹⁵ jde o potírání diskriminace na základě pohlaví, etnického původu, náboženského vyznání, věku. Hlavní důraz je samozřejmě kladen na rovné příležitosti mužů a žen. *Vyvážený rozvoj regionů*⁹⁶ je komplexním cílem EU. Staví na čtyřech klíčových oblastech: zvýšení prosperity regionů rozvojem malých a středních podniků; zkvalitnění regionální dopravní informační infrastruktury; rozvoj lidských zdrojů v regionu a zvýšit podíl cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionu. *Životní prostředí*⁹⁷ jde o ochranu přírody, krajiny a biologických rozmanitostí. Snaha o udržitelné využívání přírodních zdrojů a nakládání s odpadem dle norem Evropské unie. A *Informační společnost*⁹⁸ tato priorita má zajistit zavádění informačních a komunikačních technologií do nejrůznějších oblastí každodenního života. Vedle technických otázek musí být řešen i komplex problémů z oblasti vzdělávání, politiky atd. obecně celé široké spektrum možných dopadů na společnost.

Reforma ponechala aktivní pouze dvě z nich. *Rovné příležitosti*, která se v novém období řídí podle Článku 16 z Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních strukturálních fondů ve znění: „*Členské státy a Komise zajistí podporu rovnosti žen a mužů a začlenění hlediska rovnosti pohlaví během jednotlivých fází provádění pomoci z fondů.*“

---

⁹⁵ *Manuál horizontálních priorit – Rámcová podpora Společenství*. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2004. Dostupné z: www.evaluate.cz/dokumenty/metodika/manual_hp.doc

⁹⁶ *Horizontální priority v programech strukturálních fondů*. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2005. Dostupné z: <http://www.strukturalnifondy.info/data/hodnoceniHP.pdfit-1.pdf>

⁹⁷ WELLS, Peter – GORE, Tony – ESCOTT, Karen – BOOTH, Christie: *The Implementation of the Horizontal priorities in the 2000-2006 Structural Funds Programmes: what happens after the rhetoric of policy making?* Sheffield, Sheffield Hallam University 2004, s. 12. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.200.5812&rep=rep1&type=pdf>

⁹⁸ *Manuál horizontálních priorit – Rámcová podpora Společenství*. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2004. Dostupné z: www.evaluate.cz/dokumenty/metodika/manual_hp.doc

Členské státy a Komise přijmou vhodná opatření, aby v jednotlivých fázích provádění fondů, a zejména při přístupu k nim, nedocházelo k diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Jedním z kritérií, které je třeba dodržovat při určení opatření spolufinancovaných fondy a které je třeba zohlednit během jednotlivých fází provádění, je zejména přístupnost pro osoby se zdravotním postižením.⁹⁹

Druhou prioritou je *Udržitelný rozvoj*, který se řídí dle Článku 17 z Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních strukturálních fondů: „Cíle fondů jsou sledovány v rámci zásad udržitelného rozvoje a prosazování cíle Společenství chránit životní prostředí a zlepšovat jeho kvalitu, jak je stanoveno v článku 6 Smlouvy.“¹⁰⁰

Obecně tedy lze chápat udržitelný rozvoj jako rovnováhu mezi ekonomickou, sociální a environmentální oblastí. Strukturální fondy jsou sice primárně určené pro rozvoj ekonomické a sociální oblasti, nicméně jejich implementace by měla také přispět k zlepšení životního prostředí na maximální úroveň.¹⁰¹ U horizontálních priorit nastala kvantitativní změna, kdy tedy došlo k redukci čtyř předchozích priorit na dvě. Priority rovné příležitosti a udržitelný rozvoj, respektive životní prostředí zůstaly zachovány, ale od priorit informační společnosti a rozvoji regionů bylo upuštěno. Důvodem pro tento krok byla orientace regionální politiky na priority Lisabonské agendy, která zahrnuje jak ochranu životního prostředí, tak záležitosti týkající se informační společnosti. Proto tyto priority již nejsou aktivní, aby nedocházelo k jejich duplikaci.

---

⁹⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Článek 16. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:CS:PDF>

¹⁰⁰ Tamtéž, Článek 17.

¹⁰¹ ADÁMKOVÁ, Alena: *Priority EU*. Český rozhlas 25. 11. 2008. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/evropskaunie/informace/_zprava/518986 (9. 1. 2012)

Nástroje regionální a strukturální politiky

Mezi nástroje naplňování politiky hospodářské a sociální soudržnosti se řadí strukturální fondy (Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR) a Evropský sociální fond (ESF)), Fond soudržnosti (FN) a iniciativy Společenství. Další nástroje nabízí například i Evropská investiční banka. V tomto případě bude důraz kladen na Evropské fondy a iniciativy.

Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013

Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR)

Byl založen v roce 1974¹⁰² jako základní nástroj regionální politiky. V současnosti je nejvýznamnějším fondem a také největším, co se týká objemu financí. Primárním posláním EFRR je pomoc při odstraňování regionálních nerovností a posilování rozvoje a konverze regionů. Prohlubuje stabilní a trvale udržitelný rozvoj a vytváření trvale perspektivních míst.¹⁰³ V minulém období byly z EFRR¹⁰⁴ rozdělovány finanční prostředky na Cíle 1 a 2 a dále z něho byly financovány iniciativy INTERREG a URBAN a inovační opatření (tabulka viz výše). V období 2007-2013 se pole působnosti fondu rozšířilo na všechny tři cíle a řídí se podle Článků 4,5 a 6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006.¹⁰⁵ Další změny nastaly v definování výdajů fondu. Nyní se určují na vnitrostátní úrovni a ne na úrovni Společenství, jako tomu bylo v minulosti. Znamená to další zvýšení zodpovědnosti přenesenou na členské státy. S tím souvisí další novinka, která je zavedena v oblasti třetího cíle v podobě tzv. hlavního příjemce, který následně odpovídá za distribuci prostředků ostatním příjemcům.

---

¹⁰² *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2005, s. 8.

¹⁰³ VILÁMOVÁ, Šárka: *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie*. Praha, GRADA 2005, s. 16.

¹⁰⁴ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1783/1999 o Evropském fondu pro regionální rozvoj*. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02_pdf/00_2_erdf_cs.pdf

¹⁰⁵ *Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1080:CS:NOT>

Evropský sociální fond (ESF)

Je nejstarší z fondů, založen byl v roce 1960¹⁰⁶, svým objemem prostředků se řadí na druhé místo. Zaměření fondu je na pomoc při plnění cílů, které směřují k získání většího počtu a lepších pracovních pozic a je stejný v obou srovnávaných rozpočtových obdobích. Jeho úkolem je i nadále předcházet nezaměstnanosti a bojovat s ní, umožnit pracovní síle Unie a evropským podnikům takové zázemí, které by umožnilo využít nových příležitostí a zároveň by je ochránilo před problémy na trhu práce.¹⁰⁷ Změna ale nastala, podobně jako u EFRR, v orientaci na Lisabonskou agendu. Na období 2007-2013 musí hlavní pomoc z ESF plynout do oblasti plnění evropské strategie zaměstnanosti. V období 2000-2006 bylo ustanoveno celkem pět oblastí působnosti. Byl to rozvoj a podpora aktivní politiky na trhu práce; podpora rovných příležitostí v přístupu na trh práce; podpora a zlepšování školení, vzdělání jakost součást politiky celoživotního vzdělávání; podpora kvalifikované, vzdělané a přizpůsobivé pracovní síly, inovací a flexibilní organizace práce; konkrétní opatření na zlepšení přístupu žen na trh práce a jejich účasti na něm, včetně rozvoje jejich kariéry.¹⁰⁸ Reforma ponechala těchto pět oblastí a navíc přibyla priorita pro regiony z cíle Konvergence, aby posilovaly institucionální kapacitu, výkonnost veřejné správy a služeb na všech úrovních. Tento krok znamenal jasné zacílení na „nové“ členské státy, které tímto problémem absorpční kapacity, výkonnosti veřejné správy a institucionální kapacity značně zaostávají za zbytkem Evropy. Proto plyne i podpora z tohoto fondu na účast sociálních partnerů při implementaci regionální a strukturální politiky a tím dochází k posilování principu partnerství. Stejně jako u EFRR, je i u ESF přenášena větší zodpovědnost na členské státy, kdy pravidla pro výběr oblastí, které mohou být financovány, jsou přenechána na členské státy neboť Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006¹⁰⁹ stanoví pouze výdaje, které nejsou vhodné.

¹⁰⁶ STEJSKAL, Jan – KOVÁRNÍK, Jaroslav: *Regionální politika a její nástroje*. Praha, Portál 2009, s. 41-42.

¹⁰⁷ WOKOUN, René: *Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování*. Praha, VŠE 2004, s. 10-12.

¹⁰⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1784/1999 o Evropském sociálním fondu. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02_pdf/00_3_esf_cs.pdf

¹⁰⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1081:CS:NOT>

Fond soudržnosti (FN)

Vznikl v roce 1993¹¹⁰ jako pomoc nově přistupujícím zemím a zemím méně hospodářsky vyspělým splnit tzv. Maastrichtská kritéria, aby se v budoucnu připojily k Hospodářské a měnové unii. I nadále zůstala hranice pomoci stejná, to znamená všechny členské státy, jejichž HNP nepřesahuje 90%¹¹¹ průměru Unie. Stejně jako i v minulém období jsou prostředky určeny nikoliv na programy, ale na jednotlivé projekty v oblasti životního prostředí a transevropských dopravních sítí a fond tak pomáhá snížit náklady státních rozpočtů. Typy podporovaných projektů také zůstaly stejné jako v období 2000-2006, to je environmentální, přispívající k ochraně životního prostředí a projekty společného zájmu v oblasti dopravní infrastruktury¹¹², a navíc pro období 2007-2013 přibyla podpora udržitelného rozvoje a obnovitelných zdrojů. Opět je zde jasně patrná návaznost na plnění cílů Lisabonské agendy. V Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006¹¹³ o zřízení Fondu soudržnosti jsou proti minulosti stanovené tzv. nevhodné výdaje. Reformou se Fond soudržnosti začlenil do strukturálních fondů a tím pro něho platí stejná programovací a řídicí pravidla. Znamená to další zmírnění evropské byrokracie, jelikož Komise už nemusí schvalovat jednotlivé projekty.

---

¹¹⁰ WOKOUN, René: *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha 2003, s. 36-37.

¹¹¹ Nařízení Rady (ES) č. 1164/1994 o zřízení Fondu soudržnosti. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02_pdf/00_6_cf_1_cs.pdf

¹¹² *Európske fondy a Slovensko. Skúsenosti minulosti pre rozvoj budúcnosti*. Bratislava, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky 2007, s. 10. Dostupné z: http://www.nsr.sk/download.php?FNAME=1222253073.upl&ANAME=brozura_NSRR_web.pdf

¹¹³ Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1084:CS:NOT>

Iniciativy

Pro rozpočtové období 2007-2013 byly vytvořeny tři nové finanční nástroje. Všechny tři vznikly vytvořením partnerství mezi Komisí, Evropskou investiční bankou a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj. Jedná se o nástroj JASPERS,¹¹⁴ který pomáhá při přípravě velkých projektů financovaných z evropských fondů. Jde o technickou pomoc, která je zacílená především na „nové“ členské státy, které, jak již bylo výše zmíněno, se potýkají s problémem institucionální kapacity. Druhým nástrojem je JEREMIE¹¹⁵ pomáhající malým a středním podnikům v přístupu k financím, technologiím a sdílení know-how. A třetí nástroj JESSICA,¹¹⁶ vycházející z minulé iniciativy URBAN, podporuje projekty obnovující a rozvíjející města.

Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EZOZF)¹¹⁷ a Finanční nástroj pro orientaci rybolovu (FNOR)¹¹⁸ již nadále nefigurují jako strukturální fondy ale pro období 2007-2013 byly převedeny do struktur společné zemědělské politiky EU.

---

¹¹⁴ *Regiony a města pro růst a zaměstnanost: přehled nařízení na období 2007-2013 v oblasti politiky soudržnosti a regionální politiky.* Brusel, Evropská komise: Zastoupení v České republice 2006. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/060714_a_cs.htm (8. 1. 2012)

¹¹⁵ LUKÁŠKOVÁ, Eva – HOKE, Eva – TOMAŠTÍK, Marek: *Strukturální politika.* Zlín, Univerzita Tomáše Bati 2011, s. 89.

¹¹⁶ *Regiony a města pro růst a zaměstnanost: přehled nařízení na období 2007-2013 v oblasti politiky soudržnosti a regionální politiky.* Brusel, Evropská komise: Zastoupení v České republice 2006. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/060714_a_cs.htm (8. 1. 2012)

¹¹⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu. Článek 1,2,3. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02_pdf/00_4_eaggf_cs.pdf

¹¹⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1263/1999 o finančním nástroji pro orientaci rybolovu.

Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02_pdf/00_5_fifg_cs.pdf

Programovací procedury regionální a strukturální politiky

Základním realizačním prvkem regionální a strukturální politiky je tzv. programování. To je založeno na přerozdělování prostředků z fondů v podobě víceletých rozvojových programů. Tento systém vychází z jednoho ze základních principů regionální a strukturální politiky, principu programování.

Rozpočtové období 2000-2006 a 2007-2013

V programovacím období 2000-2006 existovaly dva druhy programových dokumentů. Vícestupňový systém (pro regiony z Cíle 1), skládající se z Plánu rozvoje, Rámce podpory Společenství a Operačních programů¹¹⁹, a zjednodušený systém (pro regiony z Cíle 2 a 3) skládající se z Jednotného programového dokumentu¹²⁰. V novém programovacím období 2007-2013 existuje pouze vícestupňový systém, který se užívá u všech tří cílů stejně.

Místo Plánu rozvoje, který byl vypracováván jednotlivými členskými státy a byl orientován na priority konkrétního státu, se v novém období vytváří Strategické obecné zásady společenství¹²¹, které jsou vypracovávány členskými státy společně s Komisí. To znamená, že všechny státy mají nastavená stejná pravidla pro využívání finančních prostředků z fondů a také stejné principy a priority regionální politiky. Tímto dochází ke společnému přístupu k regionálním problémům na úrovni celé EU. Rámec podpory společenství odpovídá dnešnímu Národnímu strategickému referenčnímu rámci,¹²² který musí být v souladu s obecnými zásadami Společenství. Dokument je připravován členskými státy ve spolupráci s dalšími partnery a Komisí. Není to nástroj řízení jako v minulosti, ale nástroj, který definuje priority a navrhuje klíčové prováděcí principy. Jednotlivé Operační programy¹²³ stále

---

¹¹⁹ VILÁMOVÁ, Šárka: *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie*. Praha, GRADA 2005, s. 26-28.

¹²⁰ *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2005, s. 12-13.

¹²¹ *Strategické pokyny Společenství 2007-2013*. Info regio. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_cs.htm (10. 1. 2012)

¹²² BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona: *From building blocks to Negotiating Boxes: The Reform of the EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2005, s. 47-48. Dostupné z:

http://www.europe.canterbury.ac.nz/courses/euro227/EPRP_57_From_Building_Blocks_to_Negotiating_Boxes.pdf

¹²³ *Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007, s. 32. Dostupné z:

musí schvalovat Komise, avšak v novém rozpočtovém období již nemohou být financovány z několika finančních nástrojů, ale pouze z jednoho a musí být v souladu jak s obecnými zásadami Společenství tak Národním strategickým referenčním rámcem. Operační programy jsou více strategické a méně programově podrobné. Členské státy tak mají více možností jak uskutečnit svoje programy. Nový systém vede k zjednodušení v programování, čemu přispívá i to, že se již dále nepoužívají tzv. programové dodatky a Jednotný programový dokument. V následující tabulce je možné vidět změny v grafické podobě.

Strategický přístup a programování	
2000-2006	2007-2013
<i>Plán rozvoje</i>	<i>Obecné strategické zásady Společenství pro soudržnost</i>
<i>Rámec podpory Společenství</i>	<i>Národní strategický referenční rámec</i>
<i>Operační programy</i>	<i>Operační programy</i>
<i>Jednotný programový dokument</i>	
<i>Dodatek k programu</i>	

Zdroj: *Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf (Vlastní zpracování)

Zavedení striktního rozdělení finančních prostředků na jednotlivé operace třech cílů regionální a strukturální politiky není nejvhodněji zvolená cesta, protože pozornost by se měla věnovat zejména územním zvláštnostem a potřebám jednotlivých regionů, což právě dnes chybí. Je nutné přistupovat k jednotlivým regionům individuálně, neboť ne všechny regionální problémy je žádoucí řešit na evropské úrovni. Dále by bylo vhodné více zapojit města a umožnit jim integrovaný přístup k řešení lokálních problémů. To znamená tedy posílit princip subsidiarity

---

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf

v této oblasti. S tímto souvisí i převedení EZOZF a FNOR pod zemědělskou politiku. Tímto krokem se politika venkova oddělila od regionální politiky a dnes je velmi zdůrazňováno její převedení zpět pod regionální a strukturální politiku.

Kvůli mnoha zprávám, převážně z nových členských států, o nezákonném využívání prostředků, by bylo vhodné ještě více zjednodušit implementaci této politiky a naopak přitvrdit některé implementační pravidla, zejména kontrolní mechanismy finanční disciplíny. Do budoucna by bylo dobré se také zamyslet, jestli celý systém výběru projektů není příliš byrokratický a tím nespotřebovává velké množství prostředků na vlastní administraci.

Rozšíření Unie a regionální a strukturální politika

Přistoupení deseti nových členských zemí v roce 2004 znamenalo radikální přehodnocení regionů, které se potýkají s největšími problémy a rozdíly EU. Přistoupení Bulharska a Rumunska v roce 2007 tyto rozdíly ještě více prohloubilo. Zaměstnanost v zemědělství v těchto nových státech je mnohonásobně vyšší než v EU 15, naopak zaměstnanost ve službách je na nízké úrovni, obzvláště v periferních regionech. Přijetím nových členů Evropská unie zvýšila počet obyvatel o 28%, HDP se zvýšilo o 11% a rozloha se navýšila o jednu třetinu, ovšem Unijní HDP na hlavu se snížilo o zhruba 14%.¹²⁴ Z toho pramení fakt, že nové členské státy se pohybují mezi 30 až 80 procenty průměru EU 15. Vůbec nejslabší regiony, které nedosahují ani 30% průměru jsou v Bulharsku a Rumunsku, dále pak slabé jsou také regiony v Lotyšsku a některé v Polsku. Naopak nejvýkonnější země z nově přistoupivších jsou Kypr a Slovinsko.¹²⁵ Dnešní výkonnost Slovinska je dána tím, že jeho území bylo nejrozvinutější částí bývalé Jugoslávie. Podobně jako České země za Rakouska-Uherska. Slovinsko byla moderní a průmyslově založená část Jugoslávie, kde sídlily významné a celosvětově uznávané průmyslové podniky, které dodnes táhnou slovinskou ekonomiku, např. Gorenje, Elan, Triglav atd. Nespornou výhodou Slovinska byl také fakt, že se jednalo o relativně autonomní stát v rámci Jugoslávie s náboženskou celistvostí a válka v Jugoslávii prakticky nezasáhla jeho fungování. Dalším důvodem výkonnosti Slovinska je jeho geografická poloha. Jednak vydělává na sezónní migraci středo a severoevropanů k Jadranskému moři, a zadruhé sousedí s relativně bohatými zeměmi, jako jsou Rakousko a sever Itálie. V případě ekonomické výkonnosti Kypru, se jedná převážně o příjmy z cestovního ruchu, který je zde prakticky po celý rok, ale hlavně od března do listopadu. Také se nesmí zapomínat na velmi úzké vztahy Kypru s Velkou Británií. Jako bývalá britská kolonie stále těží z tohoto spojení.

---

¹²⁴ BACHTLER, John – JOSSERAND, Francois – MICHIE, Rona: *EU Enlargement and the Reform of the Structural Funds: The Implications for Scotland*. Stirling, University of Stirling, s. 21. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/debate/document/futur/research/implications_scot_and_bachtler03_en.pdf

¹²⁵ BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – YUILL, Douglas: *Regional Policy in Europe After Enlargement*. Glasgow, European Policies Research Center, s. 19. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/R44SubRosa.pdf

	Average annual real growth rate		GDP/head (PPS, in % of EU)	
	1997-2001	2002-2005	2001	2005
Bulgaria	2.0	4.9	28.1	30.7
Cyprus	4.2	4.2	79.5	84.7
Czech Rep.	1.0	3.7	57.2	59.8
Estonia	5.2	5.5	42.3	47.3
Hungary	4.5	4.6	51.2	55.3
Latvia	5.7	5.3	33.2	37.2
Lithuania	3.1	5.5	37.6	41.7
Malta	3.4	3.4	n/a	n/a
Poland	4.1	3.6	39.7	41.3
Romania	-1.0	5.1	25.2	27.8
Slovak. Rep.	3.3	4.2	46.4	49.8
Slovenia	4.5	4.4	68.8	73.2
Turkey	1.2	4.7	22.4	24.4
EU	2.6		100	100

Zdroj: BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – YUILL, Douglas: *Regional Policy after 2006: Complementary or Conflict?* Glasgow, European Policies Research Center 2003, s. 20. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/EPR%2051%20Sub%20Rosa.pdf

Pro nové členské státy je velmi obtížné dosáhnout vysokého a udržitelného ekonomického rozvoje a tím pádem dojít do stavu konvergence s EU 15. Odhady předpokládají, že tento proces, až na výjimky ostrovních zemí a Slovinska, bude trvat přibližně 20 až 35 let, než nové členské státy dosáhnou stádia 75% průměru EU 15.¹²⁶ Avšak tento výhled by se mohl považovat za zcela subjektivní. Je velmi těžké predikovat další vývoj „nových“ členských států, protože záleží na velkém množství proměnných a také na směru, kterým se daná země vydá. V případě Bulharska by se dalo hovořit o poměrně dobře zvolené strategii, kde se jedná o značnou podporu cestovního ruchu ve snaze přilákat do země co nejvíce zahraničních návštěvníků, kteří by zde zanechávali svoje finanční prostředky. Jako příklad lze uvést tradiční přímořské destinace podél Černomořského pobřeží a rozvoj horských středisek v pohoří Pirin a Rila. Důležitou součástí dobré strategie je i eliminování korupce, která právě v případě Bulharska a Rumunska představuje asi největší problém z celé EU. Nejen zdroje ze strukturálních fondů EU končí v rukou tamější „mafie.“

Protože většina nových členských států má tak nízké HDP, došlo k tzv. statistickému efektu při určování vhodnosti regionů pro cíl Konvergence v novém

¹²⁶ BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – YUILL, Douglas: *Regional Policy after 2006: Complementary or Conflict?* Glasgow, European Policies Research Center 2003, s. 21. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/EPR%2051%20Sub%20Rosa.pdf

rozpočtovém období. Díky novým členským státům došlo ke snížení průměru HDP EU, což znamená, že značná část regionů EU 15, která byla vhodná pro financování z Cíle 1 v minulém rozpočtovém období, již v novém období ztrácí vhodnost. Podle analýz Komise jde zhruba o 26 milionů lidí, kteří žijí v takto postižených regionech statistickým efektem.¹²⁷

Kritéria vhodnosti regionů (viz níže) pro určité cíle je rozhodně nutné stanovit. Správně toto kritérium vychází z podložených ekonomických dat jako je výše HDP. Problém však nastává v tom, že hranice je stanovena striktně, neboť se ukazuje, že statistický údaj, jako je právě výše HDP, není problém do určité míry korigovat a upravovat. O tom například svědčí i dnešní problém Řecka, kde na základě špatných ekonomických údajů a ukazatelů docházelo k zastírání vážnosti situace. Dá se tedy předpokládat, že pokud se hranice HDP v jednom regionu bude pohybovat okolo 75% průměru EU, tak nebude problém ovlivnit data tak, aby hodnota HDP nepřesáhla tuto hranici, která je určená pro cíl Konvergence, na který jak už bylo napsáno, je určeno nejvíce finančních prostředků. Je možné si představit i situace, kdy při mírném překročení této hranice, by docházelo k jejímu cílenému snižování. Proto by regiony měly být v budoucnu hodnoceny i na základě dalších kritérií, jako např. podíl zaměstnaných v zemědělství, míra urbanizace a třeba autoindexem nebo pcindexem.

Také budoucí rozšiřování Evropské unie o další členy by mohlo působit značné problémy pro regionální a strukturální politiku, pokud by systém pravidel určování vhodnosti regionů zůstal stejný jako dnes. Problémem nejsou poměrně malé státy na Balkáně, například v nejbližší době se bude jednat o Chorvatsko, ale obrovský vliv by mělo potencionální přistoupení Turecka do EU. Turecko rozhodně skrývá velký ekonomický potencionál, ale v souvislosti s regionální a strukturální politikou by se muselo jednat o naprosté přenastavení celého systému.

---

¹²⁷ HERCE, José – SOSVILLA-RIVERO, Simón: *The reform of the EU's cohesion policy*. Madrid, Universidad Complutense de Madrid 2004. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=644723

Rozdělení regionů podle způsobilosti

Cíl Konvergence

Reforma zavedla tři typy oblastí, které jsou způsobilé pro cíl Konvergence. Jsou to regiony Konvergence, Phasing-out regiony a Kohezní státy.

Regiony Konvergence

Způsobilost regionů pro první cíl Konvergence zůstává i pro toto rozpočtové období stejná jako byla v minulém rozpočtovém období pro Cíl 1. To znamená všechny regiony na úrovni NUTS 2, které mají HDP na obyvatele nižší než 75% průměru EU. Pro ilustraci bude z následující tabulky možné vyvodit, ačkoliv data nezahrnují Bulharsko a Rumunsko, že 124 milionů obyvatel, což představuje 27,3% celkové populace EU, žije v regionech, které jsou způsobilé čerpat finanční prostředky z cíle Konvergence. Z toho více než 55% obyvatel je z nových členských států. A navíc, pro potvrzení zásadního vlivu rozšíření EU na kohezní politiku, v těchto nových členských státech je to necelých 93% obyvatel žijících v regionech způsobilých pro první cíl.¹²⁸

---

¹²⁸ BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona: *Searching for Consensus: The Debate on Reforming EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2004, s. 19. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/R55SearchingforConsensus.pdf

	Population	% of population	Share of population
EU 25	124049.2	27.3	100.0
EU 15	55095.5	14.5	44.4
EU 10	68954.0	92.9	55.6
Belgium	0.0	0.0	0.0
Czech Republic	9042.0	88.6	7.3
Denmark	0.0	0.0	0.0
Germany	10327.8	12.5	8.3
Estonia	1361.2	100.0	1.1
Greece	4026.3	36.6	3.2
Spain	12882.8	31.8	10.4
France	1748.9	2.9	1.4
Ireland	0.0	0.0	0.0
Italy	16712.3	29.2	13.5
Cyprus	0.0	0.0	0.0
Latvia	2338.6	100.0	1.9
Lithuania	3469.0	100.0	2.8
Luxembourg	0.0	0.0	0.0
Hungary	7331.7	72.2	5.9
Malta	395.9	100.0	0.3
Netherlands	0.0	0.0	0.0
Austria	0.0	0.0	0.0
Poland	38230.0	100.0	30.8
Portugal	7032.2	67.8	5.7
Slovenia	1995.0	100.0	1.6
Slovak Republic	4790.6	88.9	3.6
Finland	0.0	0.0	0.0
Sweden	0.0	0.0	0.0
United Kingdom	2364.9	4.0	1.9

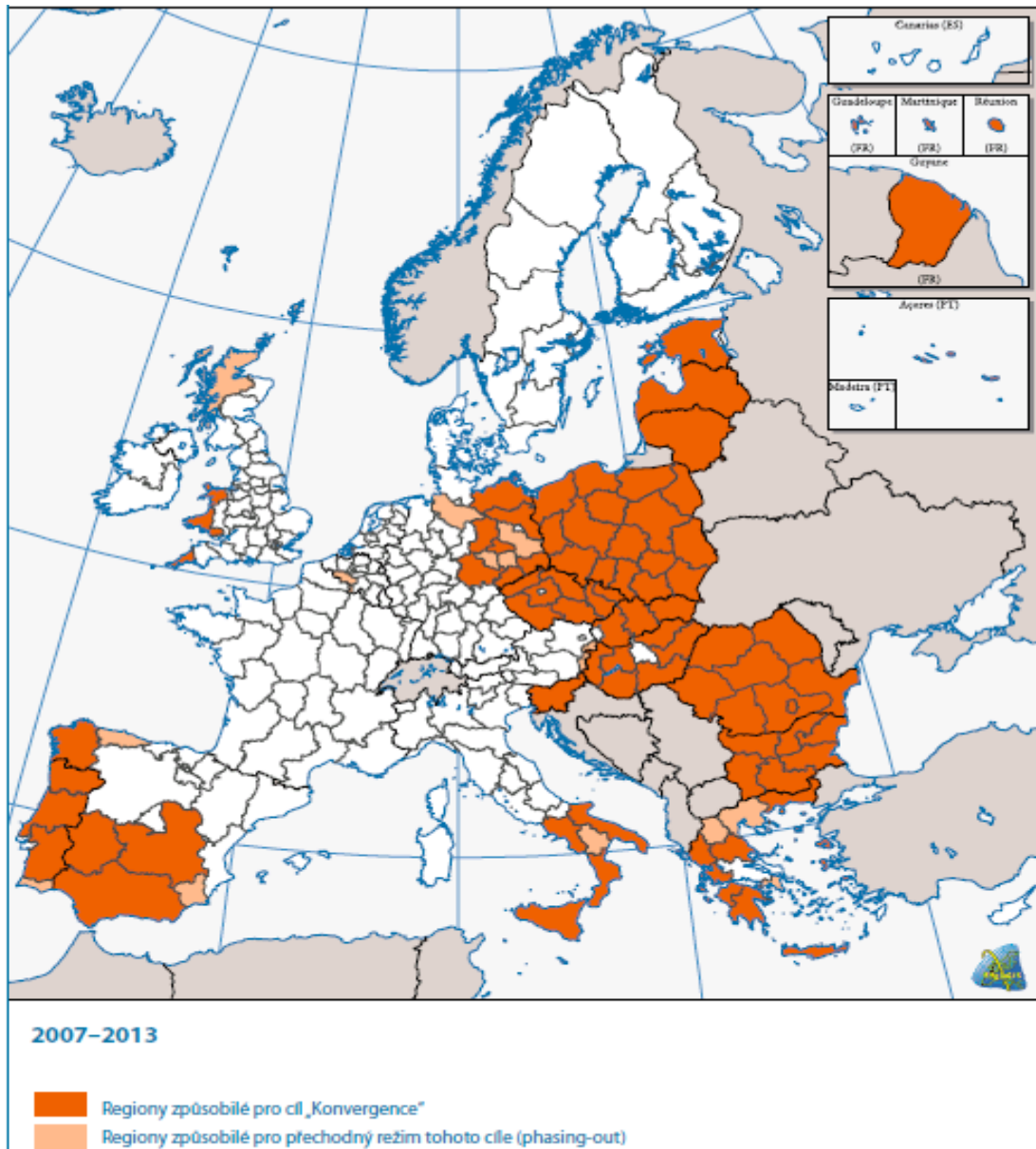
Zdroj: BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – MENDÉZ, Carlos: *New Budget, New Regulations, New Strategies. The 2006 Reform of EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2007, s. 14. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eorpa/Documents/EoRPA_06_Papers/EoRPA_06-3.pdf

Phasing-out regiony

Reforma zavedla tyto Phasing-out regiony jako kompenzaci, za tzv. statistický efekt, který postihl mnoho regionů EU 15. Způsobilé regiony jsou ty, které mají HDP na obyvatele mezi 75% průměru EU 27 a 75% průměru EU 15. Takových regionů je celkem 16, čítající 16 milionů obyvatel, a všechny patří do EU 15.¹²⁹ Jmenovitě jde o regiony: Provincie du Hainaut (Belgie), Brandenburg-Südwest, Lüneburg, Leipzig,

¹²⁹ BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona: *From building blocks to Negotiating Boxes: The Reform of the EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2005, s. 9-10. Dostupné z: http://www.europe.canterbury.ac.nz/courses/euro227/EPRP_57_From_Building_Blocks_to_Negotiating_Boxes.pdf

Halle (Německo), Kentriki Makedonia, Dytiki Makedonia, Attiki (Řecko), Principado de Asturias, Región de Murcia, Ciudad Autónoma de Ceuta, Ciudad Autónoma de Melilla (Španělsko), Basilicata (Itálie), Burgenland (Rakousko), Algarve (Portugalsko), Highlands and Islands (Velká Británie).¹³⁰

Zdroj: *Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf

¹³⁰ *Které regiony?* Regionální politika – Inforegio, Europa.eu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/region/index_cs.htm (11. 1. 2012)

Kohezní státy

Členské státy s hrubým národním důchodem na obyvatele nižším než 90% průměru EU 27 jsou vhodné pro financování z Kohezního fondu. Příjemci v minulém období byly státy Řecko, Portugalsko, Španělsko a Irsko, kterému skončila platnost v roce 2003. Aktuálními příjemci jsou státy EU 12, Řecko a Španělsko, které je způsobilé pro přechodný režim Fondu soudržnosti.¹³¹

Zdroj: *Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf

¹³¹ BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona: *Searching for Consensus: The Debate on Reforming EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2004, s. 17-18. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/R55SearchingforConsensus.pdf

Cíl Konkurenceschopnost a zaměstnanost

Tento cíl zahrnuje dvě skupiny způsobilých regionů: Phasing-in regiony a regiony vhodné pro Konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Phasing-in regiony

Tyto regiony byly způsobilé v minulém období pro Cíl 1, ale pro nové rozpočtové období se již nevejdou pod 75% hranici. Těchto regionů je celkem 13 s populací převyšující 19 milionů.¹³² Jsou to regiony: Border, Midland and Western (Irsko), Sterea Ellada, Notio Aigaio (Řecko), Castilla y León, Comunidad Valenciana, Canarias (Španělsko), Sardegna (Itálie), celé území Kypru, Közép-Magyarország (Maďarsko), Região Autónoma de Madeira (Portugalsko), Itä-Suomi (Finsko), Merseyside, South Yorkshire (Velká Británie).¹³³

Konkurenceschopnost a zaměstnanost

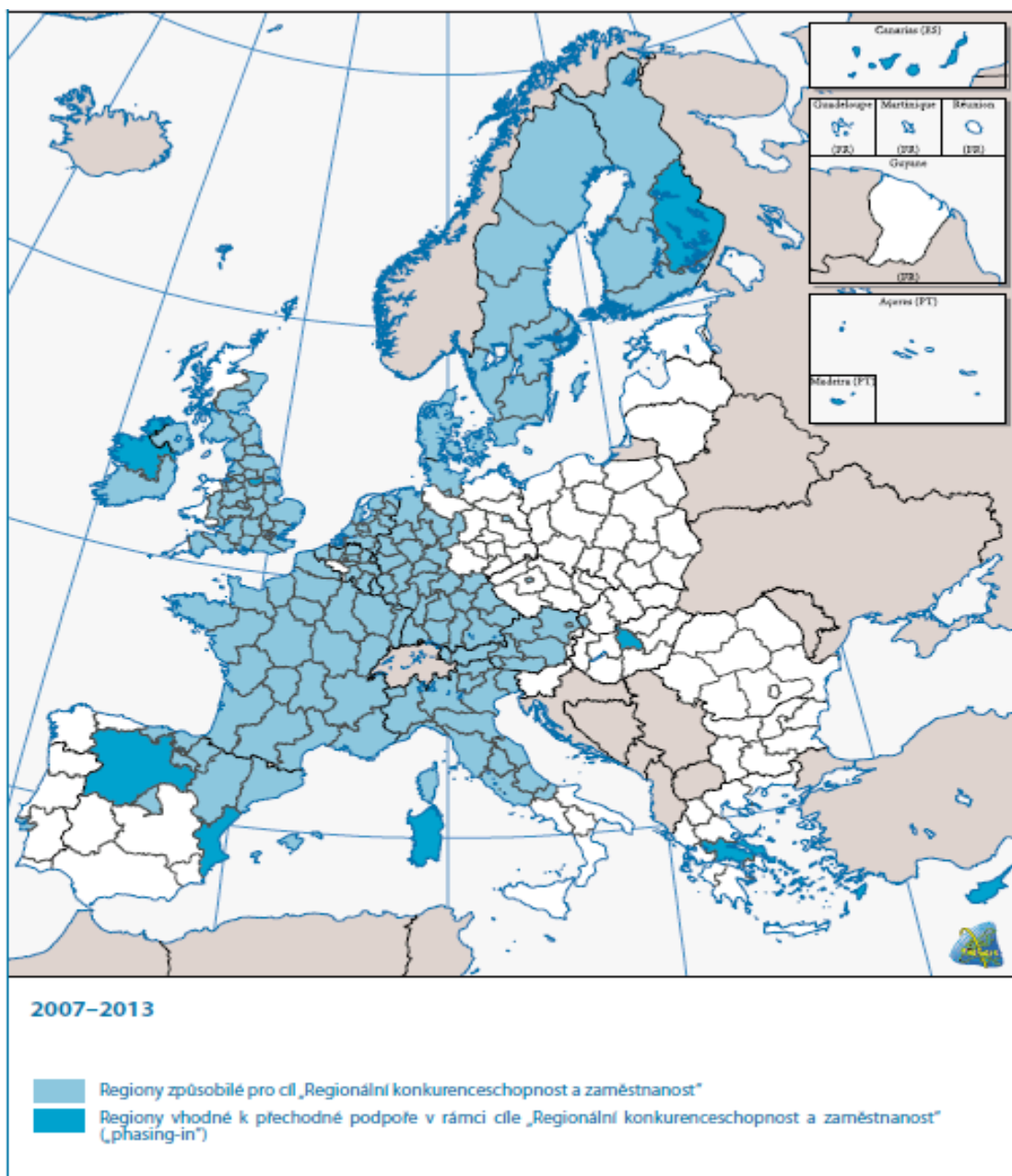
Do této kategorie patří všechny regiony, které nesplňují podmínky pro čerpání z cíle Konvergence. Jedná se o téměř dvě třetiny evropské populace převážně ze zemí EU 15.¹³⁴

---

¹³² Tamtéž, s. 20.

¹³³ *Které regiony?* Regionální politika – Info regio, Europa.eu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/region/index_cs.htm (11. 1. 2012)

¹³⁴ BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – MENDÉZ, Carlos: *New Budget, New Regulations, New Strategies. The 2006 Reform of EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2007, s. 18. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eorpa/Documents/EoRPA_06_Papers/EoRPA_06-3.pdf

Zdroj: *Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty*. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf

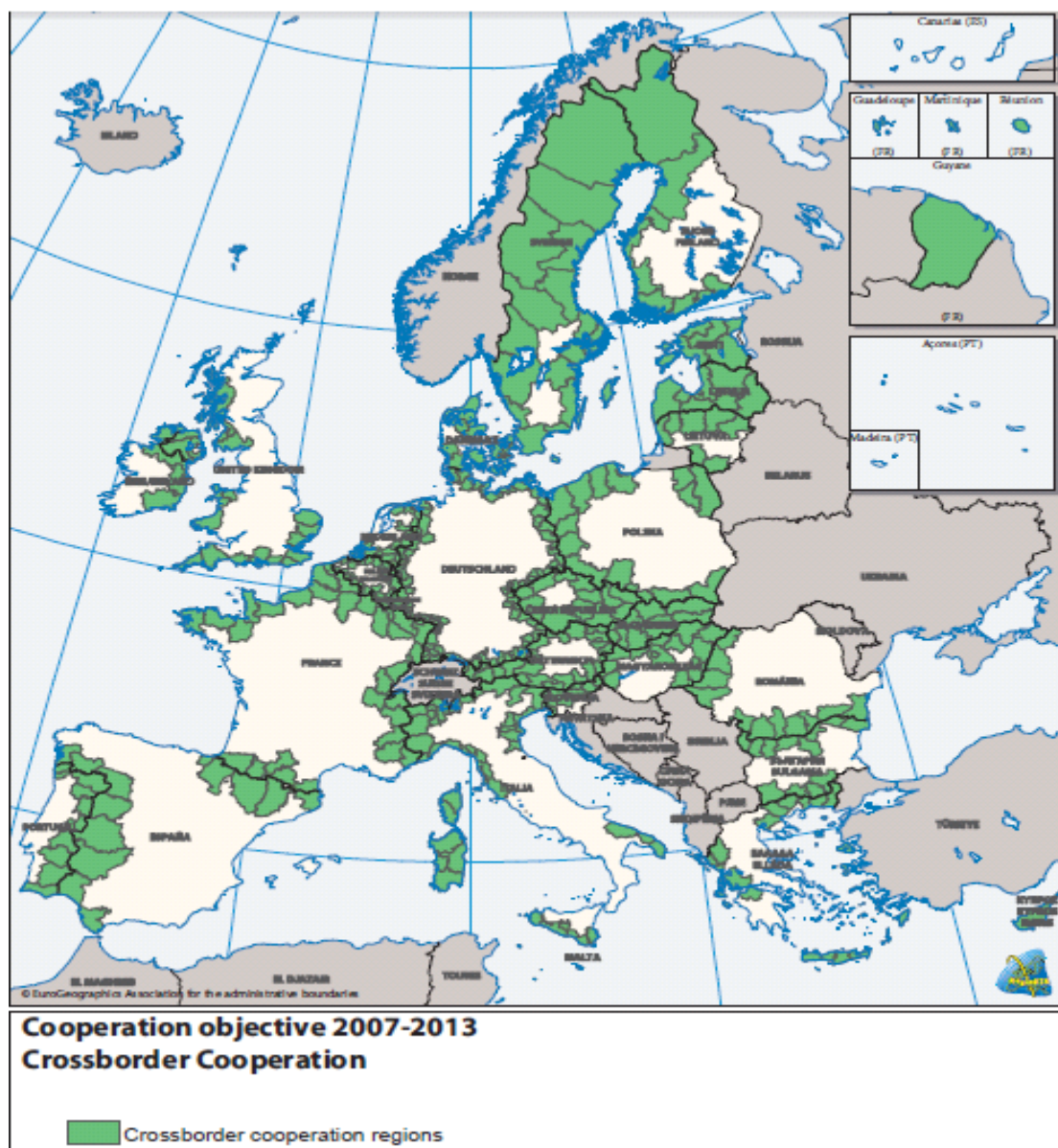
Cíl Evropská územní spolupráce

Tento cíl se skládá ze tří základních typů regionů: regiony přeshraniční spolupráce, regiony nadnárodní spolupráce a regiony meziregionální spolupráce.

Přeshraniční spolupráce

Regiony jsou vhodné na úrovni jednotek NUTS 3, které leží podél vnitřních a vnějších pozemních a námořních hranic a jsou od sebe vzdáleny maximálně 150 kilometrů.¹³⁵

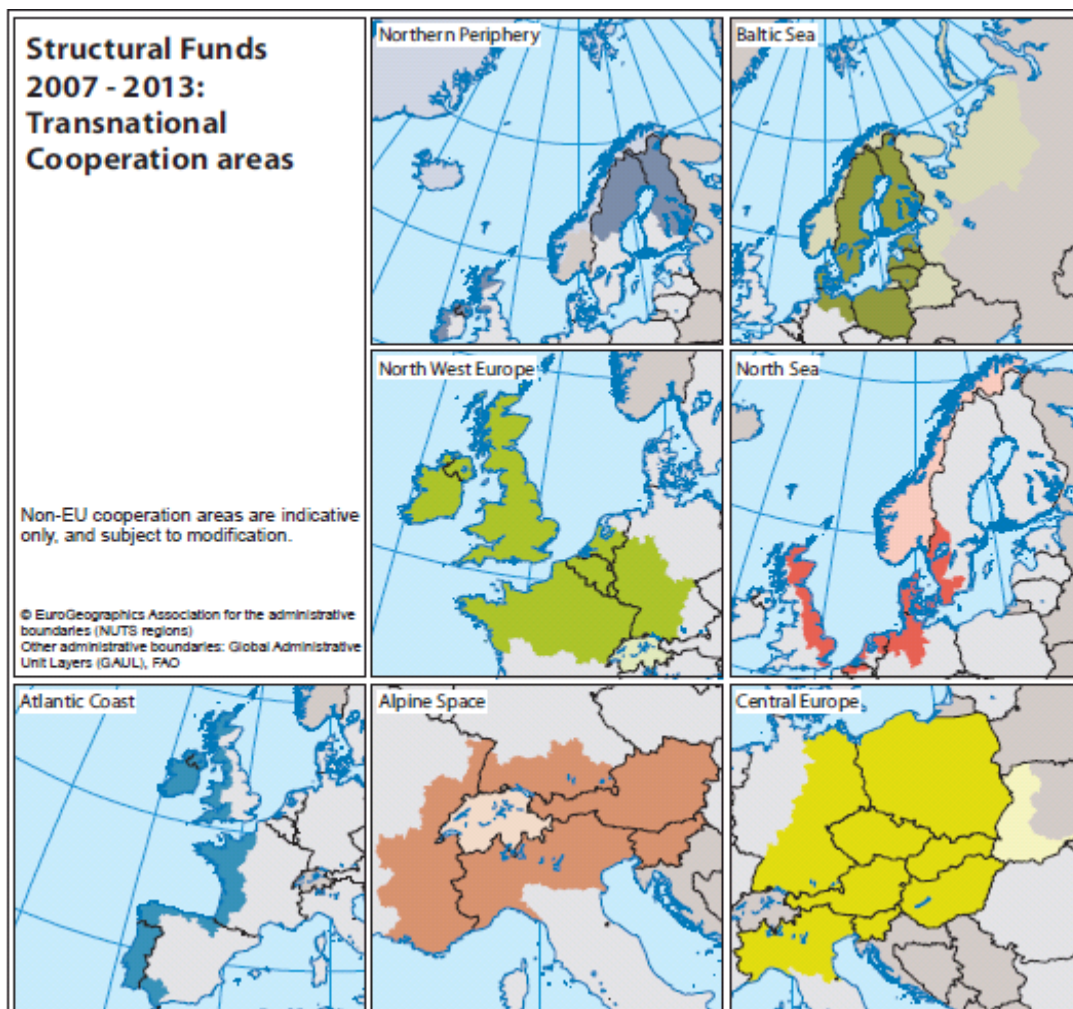
Zdroj: *Které regiony?* Regionální politika – Info regio, Europa.eu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/images/map/cooperat2007/crossborder/crossborder27_eu_07.pdf

¹³⁵ *Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty.* Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007, s. 20. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf

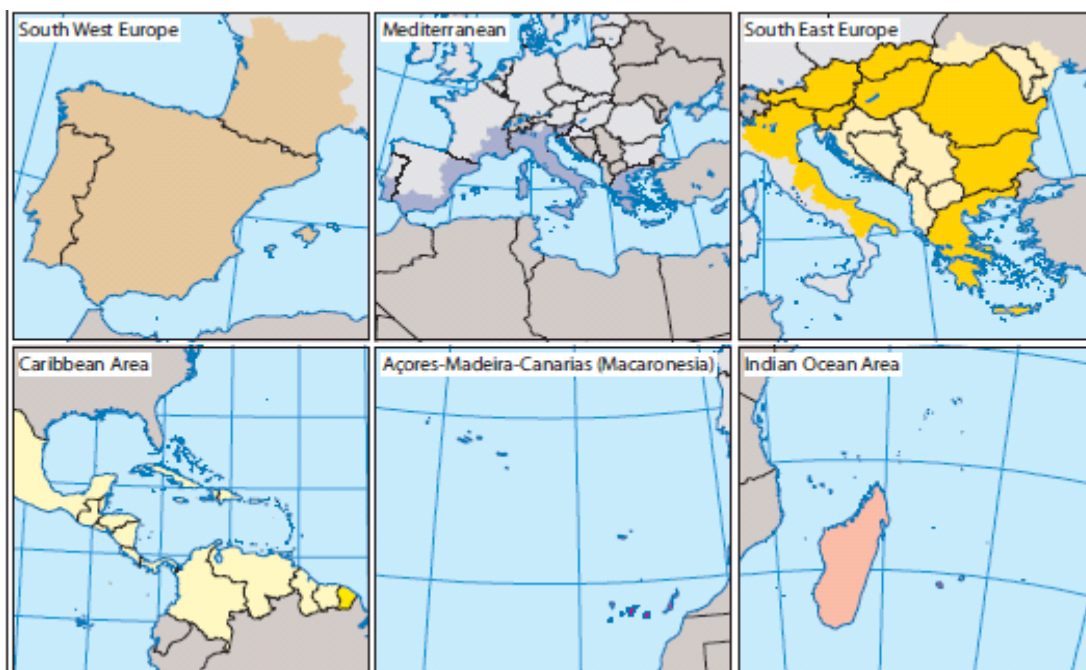

Nadnárodní spolupráce

Vhodné jsou všechny evropské regiony, ale Komise stanovila celkem 13 oblastí spolupráce.¹³⁶

¹³⁶ Tamtéž, s. 20.

Zdroj: *Které regiony?* Regionální politika – Inforegio, Europa.eu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/images/map/cooperat2007/transnational/transnat_mosaic.pdf

Meziregionální spolupráce

Způsobilé jsou všechny evropské regiony.¹³⁷

U takto nastavených pravidel by bylo dobré se zamyslet nad opravdovou nutností finančních prostředků ze strukturálních fondů u jednotlivých regionů. Je nanejvýš jasné, že region s HDP např. 74,9% průměru EU nebude potřebovat pro svůj další rozvoj takové množství prostředků, jako region s 15% HDP EU. Určitou variantou by mohlo být každoroční přidělování prostředků ze strukturálních fondů nebo v kratším programovacím období než je aktuálně zavedeno. Systém by mohl být zavedený na základě koeficientu, který by se snižoval, pokud by region vykazoval vyšší hodnotu než 50% průměru HDP EU a naopak zvyšoval, pokud by HDP bylo nižší než 50% průměru EU. Tyto koeficienty by určoval EUROSTAT a zároveň by odpovídal za jejich aktualizaci a pravdivost.

---

¹³⁷ Tamtéž, s. 20.

Re-orientace regionální politiky na Lisabonskou agendu

V závěrech Evropské rady v Lisabonu v roce 2000¹³⁸ se hlavy evropských států a vlád zavázaly, že do roku 2010 vytvoří z Evropské unie nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku na světě, založenou na znalostech, schopnou trvale udržitelného růstu s větším množstvím lepších pracovních míst a s větší sociální kohezí a s ohledem na životní prostředí.¹³⁹ O rok později Evropská rada v Göteborgu zahrnuje do těchto cílů navíc environmentální rozměr. Cíle byly stanoveny takto: zvýšit zaměstnanost z 64% na 70%, zvýšit zaměstnanost žen na 60%, snížit nezaměstnanost na 4% a navýšit výdaje na výzkum, vývoj a inovace do výše 3% HDP.¹⁴⁰ To vše tedy do roku 2010. Avšak z průběžného hodnocení výkonnosti ekonomiky, kdy Spojené státy americké, Čína, Indie vykazovaly několikanásobně vyšší procenta růstu,¹⁴¹ byl učiněn závěr, že výsledky stanovených cílů jsou doposud velmi nevalné. Ačkoliv po uvedení Lisabonské agendy byly patrné dílčí úspěchy, růst zaměstnanosti začal prudce zpomalovat a růst produktivity byl mizivý. Částečně to bylo způsobeno i zpomalením světové ekonomiky, to ale neměnilo nic na faktu, že bylo nutné provést změny, které zvýší růstový potenciál a zaměstnanost v Evropské unii.¹⁴²

Proto tedy v roce 2005 předložila Komise Evropské radě dokument „*Společně k růstu a zaměstnanosti. Nový začátek lisabonské strategie*.“¹⁴³ Ten byl následně na březnovém zasedání Rady schválen. Tímto dokumentem byla zdůrazněna potřeba

---

¹³⁸ JOUEN, Marjorie: *Adaptation of Cohesion Policy to the Enlarged Europe and the Lisbon and Gothenburg Objectives*. Brussels, European Parliament 2005, s. 7. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/552/552859/552859en.pdf

¹³⁹ *Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007-2013*. Brusel, Evropská komise 2005, s. 5-6. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0299:FIN:CS:PDF>

¹⁴⁰ HÜBNER, Danuta: *Regional Policy and the Lisbon Agenda – Challenges and Opportunities*. London, London School of Economics 2005, s. 2-3. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/70&format=PDF&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

¹⁴¹ VILÁGI, Aneta – BILČÍK, Vladimír – KLAMÁR, Radoslav – BENČ, Vladimír: *Kohézní politika EU na roky 2007-2013 a Lisabonská strategie. Analýzy dopadov na regióny SR*. Bratislava, Výzkumné centrum Slovenské spoločnosti pro zahraniční politiku 2007, s. 5. Dostupné z: <http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/168>

¹⁴² *Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007-2013*. Brusel, Evropská komise 2005, s. 5-6. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0299:FIN:CS:PDF>

¹⁴³ *Společně k růstu a zaměstnanosti. Nový začátek lisabonské strategie*. Brusel, Evropská komise 2005, s. 3-4. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0024:FIN:cs:PDF>

znovuoživení lisabonské agendy. V rámci tohoto znovuoživení lisabonské agendy bylo nutné, aby „*Unie zmobilizovala všechny vhodné zdroje na úrovni členských států i Společenství – včetně politiky soudržnosti.*“¹⁴⁴ V souladu s obnovením agendy byly určeny tři základní priority, na které se politika soudržnosti zaměřuje při implementaci strukturálních fondů. Zaprvé je to zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst. Druhou prioritou je podpora inovací, podnikatelského ducha a růstu hospodářství založeného na znalostech a třetí prioritou je tvorba většího počtu a lepších pracovních míst.¹⁴⁵

Důvodem, proč došlo k takzvané „lisabonizaci“ regionální politiky, tedy naplňování lisabonských cílů skrze regionální a strukturální politiku je ten, že podle analýz Evropské komise se až 80% úsilí Cíle 2 v minulém rozpočtovém období překrývalo s úsilím lisabonských cílů a u Cíle 1 to bylo okolo 60% a 30% u kohezních států. U Cíle 3 byla téměř naprostá podobnost. Je samozřejmé, že čísla se u jednotlivých států a regionů mohla lišit v závislosti na úsilí jednotlivých vlád implementovat lisabonskou agendu.¹⁴⁶

Plnění lisabonských cílů se značným způsobem projevilo do implementace aktuálních cílů regionální strukturální politiky. Podle usnesení Evropské rady musí plynout na jejich plnění 60% prostředků určených pro cíl Konvergence a 75% prostředků určených pro cíl Konkurenceschopnost a zaměstnanost. Toto ustanovení platí pouze pro země EU 15. Nové členské státy jsou z této povinnosti vyčleněny.¹⁴⁷

Je ovšem otázkou, do jaké míry je toto propojení regionální a strukturální politiky s lisabonskou agendou prospěšné pro dosahování regionálních cílů. Regionální a strukturální politika je samostatnou strategickou politikou EU, která má svoje vlastní cíle a proto by neměla být využívána jako nástroj pro dosahování cílů jiných evropských politik. Pro plnění lisabonských cílů by měl být uplatňován princip subsidiarity, a proto by dosahování těchto cílů mělo spočívat převážně na členských

---

¹⁴⁴ *Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007-2013.* Brusel, Evropská komise 2005, s. 5-6. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0299:FIN:CS:PDF>

¹⁴⁵ *Hradecké ekonomické dny. Podnikání a rozvoj regionu.* Hradec Králové, univerzita Hradec Králové 2006, s. 49. Dostupné z: <http://fim.uhk.cz/hed/data/sbornik/SBORNIK2006.pdf>

¹⁴⁶ JOUEN, Marjorie: *Adaptation of Cohesion Policy to the Enlarged Europe and the Lisbon and Gothenburg Objectives.* Brussels, European Parliament 2005, s. 7. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/552/552859/552859en.pdf

¹⁴⁷ BAUN, Michael – MAREK, Dan: *Introduction.* In: BAUN, Michael – MAREK, Dan (Eds.): *EU Cohesion Policy after Enlargement.* Great Britain, Palgrave Mcmillan 2008, s. 8.

státech, které by tak činily skrze reformy trhu práce, penzijních systémů a tak podobně. Regionální a strukturální politika by se tedy měla zaměřit pouze na svůj hlavní cíl, kterým je ekonomická konvergence a snížení zaostalosti regionů. Rozměňování finančních prostředků mezi regionální a lisabonské cíle není vhodná a efektivní strategie.

Závěr

Tato práce se zabývala reformou regionální a strukturální politiky Evropské unie, která proběhla mezi dvěma rozpočtovými obdobími 2000-2006 a 2007-2013. Hlavním cílem práce bylo analyzovat změny, které byly prosazeny, to jaký vliv mělo rozšíření EU v roce 2004 na fungování regionální a strukturální politiky a jak se tato politika přeorientovala na plnění Lisabonské agendy. V této souvislosti byla stanovena následující hypotéza: *„Rozšíření Evropské unie o 12 nových států a snaha o větší efektivitu regionální a strukturální politiky EU je hlavní příčinou pro reformu této politiky, přičemž změny je možné pozorovat v cílech, programovacích procedurách a prioritách oproti předešlému období a zároveň výdajích, které jsou zacílené převážně na tyto nové členské státy.“*

V úvodní části práce bylo představeno téma, kterým se práce zabývala a zároveň slouží jako uvedení do problematiky regionální politiky. Jednalo se především o vysvětlení pojmu regionální politika, proč se jí zabývat a jaké nástroje lze aplikovat pro její provádění. První kapitola pojednávala o tom, co je regionální politika a byly zde popsány tři typy tzv. „problémových“ regionů, se kterými se lze setkat.

Následně se práce zaměřila na definování regionální politiky. Bylo zde vybráno pět definic, které nejlépe vystihují účel a smysl této politiky. I když neexistuje jedna všeobecná a základní definice, lze říci, že všechny společně pojímají regionální politiku jako činnost vlády a samosprávy, která směřuje k zajištění ekonomického růstu jednotlivých regionů. Přitom musí být jasně stanovené cíle a nástroje, kterými se provádí.

Pro efektivní provádění regionální politiky je nutná znalost regionálního rozvoje. Tímto se zabývala další kapitola. Jak je napsáno výše, většina teorií regionálního rozvoje má svůj základ v ekonomických teoriích. A stejně jak se tyto teorie liší, tak stejně se liší i pohledy na regionální politiku. Základním východiskem vzniku lokalizačních teorií byla klasická (liberální) škola politické ekonomie, na kterou později navázala neoklasická a neolibertální ekonomie. Protikladem k těmto teoriím je keynesiánská teorie prosazující zásahy do trhu a posledním je institucionalistický

přístup, který se zaměřil na dosud opomíjené problémové oblasti, které nebyly dostatečně reflektovány.

Existují dva základní typy regionální politiky, exogenní a endogenní přístup. Exogenní přístup je charakteristický centrálně realizovanými realokacemi zdrojů z výkonově silnějších regionů do regionů méně výkonných. Naopak endogenní přístup je založen na mobilizaci vnitřních regionálních faktorů pro rozvoj regionu směrem zdola nahoru. V dnešní Evropě převažuje endogenní přístup nad exogenním.

Nástroje regionální politiky dělíme na tři skupiny. První skupinou jsou makroekonomické nástroje, do kterých řadíme fiskální politiku, monetární politiku a protekcionismus. Jejich užití je ovšem velmi omezeno ostatními národohospodářskými cíli státu. Druhou skupinou tvoří nástroje mikroekonomické, kam patří nástroj realokace pracovních sil a nástroj realokace kapitálu. Zaměřují se na ovlivnění rozhodování ekonomických subjektů o jejich prostorové lokalizaci. Třetí skupinou jsou tzv. ostatní nástroje, které se příliš často nevyužívají. Patří do nich administrativní a institucionální nástroje.

Následnou kapitolou se práce dostala již k samotné regionální a strukturální politice Evropské unie. Byly vypsány základní principy politiky, kterými se řídí a kterých je celkově sedm. Tyto principy byly ustanoveny během reformy mezi roky 1989 a 1993. Jejich účelem je vymezit pravidla a principy, dle kterých se využívají a aplikují strukturální fondy EU a regionální a strukturální politika EU.

Dále byly analyzovány jednotky NUTS, na kterých se implementuje regionální politika. Tyto jednotky nebyly vytvořeny pouze pro účely regionální politiky, ale používají se také pro nejrůznější statistiky Eurostatem. Klasifikace je hierarchická od největší jednotky, což představuje členský stát až po nejmenší jednotku, což představuje obec či skupinu obcí. Pro účely této politiky se nejčastěji používají jednotky s označením NUTS 1,2 a 3.

Poté se práce zaměřila na vývoj regionální a strukturální politiky od počátků založení Evropského společenství. Lze vysledovat celkem šest vývojových etap v historii Společenství. Každá následující etapa znamenala další posun a prohloubení ve spolupráci členských států. Vše začalo individuálním přístupem

jednotlivých členských států. Postupnými reformami se reagovalo na rozšiřování EU o další členy. Posunem vpřed byla reforma v roce 1986, kdy byly poprvé stanoveny společné cíle regionální politiky. Jejich počet se postupem času redukoval až na dnešní tři.

Následující kapitoly byly zásadní pro potvrzení stanovené hypotézy. Změny lze pozorovat u cílů, kdy první cíl Konvergence, to znamená podpora nejzaostalejších regionů, zůstal zachovaný, ale nově je financovaný pouze z EFRR, ESF a Fondu soudržnosti, který se stal součástí strukturálních fondů. Druhý a třetí cíl z minulého období nyní tvoří společně druhý cíl Konkurenceschopnost a zaměstnanost, který je nadále financován z EFRR a ESF. Nově byl vytvořen třetí cíl Evropská územní spolupráce na základě předchozích tří iniciativ INTERREG III, URBAN a EQUAL a je financován pouze z EFRR. Počet horizontálních priorit byl zredukován na dvě z předešlých čtyř. Aktuální horizontální priority se zaměřují pouze na rovné příležitosti a udržitelný rozvoj. Nástroje regionální a strukturální politiky EU byly změněny následujícím způsobem. Byly vytvořeny tři nové iniciativy, Fond soudržnosti se stal součástí strukturálních fondů, jak je napsáno výše, a proto pro něj platí stejná programovací pravidla a nástroje EZOF a FNOR byly převedeny pod Evropskou zemědělskou politiku. U programovacích procedur nově vznikla povinnost pro státy vypracovat Národní strategický referenční rámec, který nahrazuje Rámec podpory Společenství a Jednotný programový dokument. Novinkou jsou také Strategické obecné zásady Společenství, které jsou přijímány všemi členskými státy nikoliv jednotlivě. Všechny tyto změny vedou ke zjednodušení v provádění a implementování regionální a strukturální politiky. Jde o snahu o větší transparentnost a odpovědnost členských států.

Pro ověření druhé části hypotézy je nutné hledat odpověď v následujících kapitolách. Přistoupením 12 nových členských států zásadním způsobem prohloubilo rozdíly mezi jednotlivými regiony. Z celkové populace, pro kterou je určen cíl Konvergence, je více než 55% obyvatel žijících v „nových“ členských státech. Jelikož je pro cíl Konvergence alokováno přes 81% všech finančních prostředků určených na regionální a strukturální politiku, znamená to zásadní přesun těchto prostředků právě do těchto „nových“ členských států. Na základě této analýzy je tedy možné potvrdit stanovenou hypotézu. Ano, změny je možné pozorovat u cílů, programovacích

procedur, horizontálních priorit i nástrojů a ano alokace výdajů je zcela zásadním způsobem nasměrována na „nové“ členské státy.

Literatura

WOKOUN, René: *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha, VŠE 2003, 326 s.

WOKOUN, René: *Nástroje regionální politiky*. In: WOKOUN, René – MATES, Pavel (Eds.): *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha, Právnické a ekonomické nakladatelství 2006, 351 s.

WOKOUN, René: *Strukturální fondy a obce*. Praha, ASPI 2006, 140 s.

WOKOUN, René: *Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování*. Praha, VŠE 2004, 77 s.

Kolektiv autorů: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha, IFEC 2001, 264 s.

SKOKAN, Karel: *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava, Repronis 2004, 160 s.

NOVOTNÁ, Martina: *Regionální politika EU*. Ostrava, Vysoká škola Báňská 2007, 206 s.

ŽÍTEK, Vladimír: *Regionální ekonomie a politika*. Brno, Masarykova univerzita 2002, 146 s.

STEJSKAL, Jan – KOVÁRNÍK, Jaroslav: *Regionální politika a její nástroje*. Praha, Portál 2009, 216 s.

BLAŽEK, Jiří – UHLÍŘ, David: *Teorie regionálního rozvoje – nástin, kritika, klasifikace*. Praha, Karolinum 2002, 211 s.

KREJČÍ, Tomáš: *Regionální rozvoj – teorie, aplikace, regionalizace*. Brno, Mendelova univerzita 2012, 155 s.

HUDEC, Oto: *Regionálne inovačné systémy-strategické plánovanie a prognózovanie*. Košice, Technická univerzita 2007, 186 s.

HUDEČKOVÁ, Helena – LOŠŤÁK, Michal – ŠEVČÍKOVÁ, Adéla: *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha, Česká zemědělská univerzita 2010, 193 s.

VITURKA, Milan: *Regionální ekonomie a politika II*. Brno, Masarykova univerzita 2007, 131 s.

RAJČÁKOVÁ, Eva: *Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava, Univerzita Komenského 2005, 120 s.

LUKÁŠKOVÁ, Eva – HOKE, Eva – TOMAŠTÍK, Marek: *Strukturální politika*. Zlín, Univerzita Tomáše Bati 2011, 121 s.

VILÁMOVÁ, Šárka: *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie*. Praha, GRADA 2005, 200 s.

Průvodce fondy Evropské unie. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2005, 80 s.

ALLEN, David: *Cohesion and structural funds*. In: WALLACE, Helen – WALLACE, William (Eds.): *Policy-making in the European Union*. New York, Oxford University Press 2010, 597 s.

MARTIN, Reiner: *Regional policy*. In: McDONALD, Frank – DEARDEN, Stephen (Eds.): *European Economic Integration*. England 2005, 412 s.

BACHTLER, John: *Regional Policy in Europe: which way forward?* In: COFFEY, Peter (Ed.): *Europe toward next enlargement*. USA, Kluwer Academic 2000, 190 s.

BAUN, Michael – MAREK, Dan: *Introduction*. In: BAUN, Michael – MAREK, Dan (Eds.): *EU Cohesion Policy after Enlargement*. Great Britain, Palgrave Mcmillan 2008, 295 s.

Nařízení Rady (ES) č. 1164/1994 o zřízení Fondu soudržnosti. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02pdf/00_6cf_1_cs.pdf

Nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02pdf/00_4eaggf_cs.pdf

Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/narizeni-rady-es-c-1260-1999-ze-dne-21-cervna-1999>

Nařízení Rady (ES) č. 1263/1999 o finančním nástroji pro orientaci rybolovu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02pdf/00_5fifg_cs.pdf

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1783/1999 o Evropském fondu pro regionální rozvoj. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02_pdf/00_2_erdf_cs.pdf

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1784/1999 o Evropském sociálním fondu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/content/cs/02_pdf/00_3_esf_cs.pdf

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek. Dostupné z: [http://www.praha.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/o/1373-05--narizeni_evropskeho_parlamentu_a_rady_\(es\)](http://www.praha.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/o/1373-05--narizeni_evropskeho_parlamentu_a_rady_(es))

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1080:CS:NOT>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1081:CS:NOT>

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:CS:PDF>

Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1084:CS:NOT>

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. Evropské společenství 1957, 136 s. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

Strategie regionálního rozvoje České republiky. Praha, Úřad vlády ČR 2000, 112 s.

Strategie regionálního rozvoje České republiky. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2006, 109 s.

Jednotný evropský akt. Evropské společenství 1986, 17 s.

LEBIEDZIK, Marian: *Reforma strukturální politiky EU na podmínky rozšířené EU*. Opava, Slezská univerzita 2005. Dostupné z: <http://www.cers.tuke.sk/cers2005/doc/Lebiedzik.pdf>

ZAHRADNÍK, Petr: *Regionální politika EU a její finanční nástroje*. Praha, Česká spořitelna 2004, 27 s. Dostupné z: www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Regional_policy.pdf

Európske fondy a Slovensko. Skúsenosti minulosti pre rozvoj budúcnosti. Bratislava, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky 2007, 60 s. Dostupné z: http://www.nsrr.sk/download.php?FNAME=1222253073.upl&ANAME=brozura_NSR_R_web.pdf

BACHTLER, John: *Reforming the Structural Funds: Options for Change*. Glasgow, European policies research center 1997, 44 s. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/Documents/PDF_files/R26ReftheStructFunds.pdf

BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona: *From building blocks to Negotiating Boxes: The Reform of the EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2005, 70 s. Dostupné z: http://www.europe.canterbury.ac.nz/courses/euro227/EPRP_57_From_Building_Blocks_to_Negotiating_Boxes.pdf

BACHTLER, John – JOSSERAND, Francois – MICHIE, Rona: *EU Enlargement and the Reform of the Structural Funds: The Implications for Scotland*. Stirling, University of Stirling, 47 s. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/debate/document/futur/research/implications_scotland_bachtler03_en.pdf

BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – YUILL, Douglas: *Regional Policy in Europe After Enlargement*. Glasgow, European Policies Research Center, 39 s. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/R44SubRosa.pdf

BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – YUILL, Douglas: *Regional Policy after 2006: Complementary or Conflict?* Glasgow, European Policies Research Center 2003, 65 s. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/EPR%2051%20Sub%20Rosa.pdf

BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona – MENDÉZ, Carlos: *New Budget, New Regulations, New Strategies. The 2006 Reform of EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2007, 93 s. Dostupné z: http://www.eprc.strath.ac.uk/eorpa/Documents/EoRPA_06_Papers/EoRPA_06-3.pdf

BACHTLER, John – WISHLADE, Fiona: *Searching for Consensus: The Debate on Reforming EU Cohesion Policy*. Glasgow, European Policies Research Center 2004, 61 s. Dostupné z:

http://www.eprc.strath.ac.uk/eprc/documents/PDF_files/R55SearchingforConsensus.pdf

HERCE, José – SOSVILLA-RIVERO, Simón: *The reform of the EU's cohesion policy*. Madrid, Universidad Complutense de Madrid 2004. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=644723

Politika soudržnosti 2007-2013. Poznámky a úřední texty. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf

Smerom k udržateľnej ekonomike: regionálna politika eú a štrukturálne fondy po roku 2006. Banská Bystrica 2004, 26 s. Dostupné z: http://www.priateliazeme.sk/cepa/images/collector/collection/publikacie/regionalna_politika_eu.pdf

Závěry: návrh reformované politiky soudržnosti. Lucemburk, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2004. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_conclusion_cs.pdf

WOKOUN, René: *Regionální a strukturální politika (politika soudržnosti) Evropské unie v programovém období 2007-2013*. Urbanismus a územní rozvoj. Ročník 10, číslo 1, 2007. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2007/2007-01/01_regionalni.pdf

Manuál horizontálních priorit – Rámec podpory Společenství. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2004. Dostupné z: www.evaluace.cz/dokumenty/metodika/manual_hp.doc

WELLS, Peter – GORE, Tony – ESCOTT, Karen – BOOTH, Christie: *The Implementation of the Horizontal priorities in the 2000-2006 Structural Funds Programmes: what happens after the rhetoric of policy making?* Sheffield, Sheffield Hallam University 2004, 31 s. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.200.5812&rep=rep1&type=pdf>

Horizontální priority v programech strukturálních fondů. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj 2005. Dostupné z: <http://www.strukturalnifondy.info/data/hodnoceniHP.pdfit-1.pdf>

Rostoucí regiony, rostoucí Evropa. Čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti. Lucembursko, Úřad pro úřední tisky Evropských Společenství 2007, 229 s. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_cs.pdf

JOUEN, Marjorie: *Adaptation of Cohesion Policy to the Enlarged Europe and the Lisbon and Gothenburg Objectives*. Brussels, European Parliament 2005, 107 s. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/552/552859/552859en.pdf

Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007-2013. Brusel, Evropská komise 2005, 39 s. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0299:FIN:CS:PDF>

HÜBNER, Danuta: *Regional Policy and the Lisbon Agenda – Challenges and Opportunities*. London, London School of Economics 2005, 7 s. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/70&format=PDF&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

VILÁGI, Aneta – BILČÍK, Vladimír – KLAMÁR, Radoslav – BENČ, Vladimír: *Kohézná politika EU na roky 2007-2013 a Lisabonská strategie. Analýzy dopadov na regióny SR*. Bratislava, Výzkumné centrum Slovenské spoločnosti pro zahraniční politiku 2007, 39 s. Dostupné z: <http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/168>

Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007-2013. Brusel, Evropská komise 2005, 39 s. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0299:FIN:CS:PDF>

Společně k růstu a zaměstnanosti. Nový začátek lisabonské strategie. Brusel, Evropská komise 2005, 35 s. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0024:FIN:cs:PDF>

Hradecké ekonomické dny. Podnikání a rozvoj regionu. Hradec Králové, univerzita Hradec Králové 2006, 555 s. Dostupné z: <http://fim.uhk.cz/hed/data/sbornik/SBORNIK2006.pdf>

KAPOŠVÁRYOVÁ, Denisa – KREUZBERGOVÁ, Eva: *Regionální politika EU*. Euractiv.cz 30. 3. 2000. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionIn-politika-eu> (3. 1. 2012)

Regionální politika EU 2004-2006. Fondy Evropské unie. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/fb8656e9-b738-44d4-af43-5c5675e54ac6/Regionalni-politika-EU-2004-2006> (6. 1. 2012)

Informace k navrhované reformě politiky soudržnosti. Fondy Evropské unie. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politikaEU/Dokumenty/Ostatni/Informace-k-navrhovane-reforme-politiky-soudrznost> (6. 1. 2012)

Strategické pokyny Společenství 2007-2013. Inforegio. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_cs.htm (10. 1. 2012)

ADÁMKOVÁ, Alena: *Priority EU.* Český rozhlas 25. 11. 2008. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/evropskaunie/informace/_zprava/518986 (9. 1. 2012)

Regiony a města pro růst a zaměstnanost: přehled nařízení na období 2007-2013 v oblasti politiky soudržnosti a regionální politiky. Brusel, Evropská komise: Zastoupení v České republice 2006. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/060714_a_cs.htm (8. 1. 2012)

Evropský sociální fond. Evropská komise. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=cs> (4. 1. 2012)

Regionální politika EU. Fondy Evropské unie. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondechEU/Regionalni-politika-EU> (22. 12. 2011)

Výbor regionů. Euroskop.cz. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/86/sekce/vybor-regionu/> (22. 12. 2011)

Local administrative units (LAU). Eurostat. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/local_administrative_units (2. 1. 2012)

Programové období 1989–1993: Od projektů k programům. Businessinfo.cz. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/?page=2> (5. 1. 2012)

Programové období 1994–1999: Upevňování a znásobení úsilí. Businessinfo.cz. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/?page=4> (5. 1. 2012)

Iniciativy Společenství. Fondy Evropské unie. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Iniciativy-Spolecenstvi> (7. 1. 2012)

Které regiony? Regionální politika – Inforegio, Europa.eu. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/region/index_cs.htm (11. 1. 2012)